«Першокурсник Гарварду»

БЕЗЕКВІВАЛЕНТНА АКАДЕМІЧНА НОМЕНКЛАТУРА: ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ ТА КОДИФІКАЦІЇ

(на матеріалі найменувань навчальних курсів напряму «Філологія», які пропонуються першокурсникам Гарвардського університету)

Зміст

Список умовних позначень	3
Вступ	4
Розділ І. Академічна номенклатура як об'єкт лінгвістичних досліджень	7
1.1. Номенклатура в терміносистемі академічного дискурсу	7
1.2. Системно-структурні та лінгвокультурні особливості англомовних безеквівалентних академічних номенклатурних утворень	11
Висновки до розділу 1	18
Розділ ІІ. Проблеми перекладу англомовних безеквівалентних найменувань навчальних курсів напряму «Філологія» Гарвардського університету українською мовою	19
2.1. Визначення стратегії та схеми перекладу безеквівалентної академічної номенклатури	19
2.2. Перекладацькі трансформації в перекладі англомовних безеквівалентних ННК українською мовою	21
2.3. Проєкт англо-українського класифікатора академічної номенклатури	25
Висновки до розділу 2	27
Загальні висновки	28
Список використаної літератури	30
Додатки	35
Анотація	37

Список умовних позначень

АД – академічний дискурс

АН – академічний номен

МР – мова реципієнту

ННК – найменування навчального курсу

ВНЗ – вищий навчальний заклад

Вступ

Представлене дослідження є результатом послідовної роботи і завершальною частиною трьохрічного дослідження, присвяченого аналізу академічної номенклатури, яка відображає різноманітну діяльність вищих навчальних закладів. Комплексний аналіз номенклатурних одиниць англомовного академічного дискурсу (АД), які називають освітні програми і навчальні курси гуманітарного напряму, та їх адекватне відтворення українською мовою приводить до наповнення і гармонізації номенклатурної бази національної системи вищої освіти, що сприятиме оптимізації можливостей в контексті академічної мобільності, а також вдосконаленню перекладацьких компетенцій. Розв'язування низки питань в даному напряму обумовлює **актуальність** дослідження.

Внеском у дослідження академічної номенклатури, результати якого представлені на Всеукраїнському конкурсі студентських робіт у попередні роки, є визначення специфіки вживання номінації «навчальний курс» у системі вищої освіти Великої Британії; зіставлення корпусу найменувань навчальних курсів (ННК), які вивчаються в університетах Великої Британії та США, і встановлення загальних та відмінних характеристик освітньої програми з філології у двох академічних культурах; дослідження шляхів встановлення відповідності між номенклатурою систем вищої освіти США, Великої Британії та України; наповнення бази академічної номенклатури національної вищої освіти за рахунок визначення україномовних аналогів номенклатурних одиниць англомовного АД. Основні результати дослідження викладені в публікаціях [3; 27] та докладені на наукових конференціях.

Об'єктом даного дослідження виступають безеківівалентні академічні номенклатурні одиниці, зокрема ННК філологічного напряму, що пропонуються першокурсникам Гарвардського університету, і які не мають

аналогів в системі вищої освіти України. **Предметом** аналізу – їх системно-структурні, лінгвокультурні, перекладацькі особливості, а також спосіб кодифікації англомовних академічних номенклатурних одиниць та їх україномовних аналогів (АН).

Матеріалом дослідження були обрані 24 ННК філологічного напряму, які пропонуються студентам-першокурсникам Гарвардського університету [31].

Мета дослідження полягає у встановленні відповідності між безеквівалентними номенклатурними одиницями англомовного АД й академічними номенами системи вищої освіти України. Реалізація поставленої мети передбачає вирішення наступних завдань:

- уточнити статус номенклатурних одиниць в системі мовних знаків;
- визначити системно-структурні та лінгвокультурні особливості безеквівалентних академічних номенклатурних одиниць;
- встановити схему перекладу англомовних безеквівалентних ННК українською мовою;
- запропонувати проект класифікатора академічної номенклатури як способу її кодифікації з метою оптимізації національної бази номенклатури вищої освіти.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань використовувався комплекс науково-теоретичних і науково-емпіричних методів дослідження, а саме: *аналітичний метод*, який є основою для вивчення українських та зарубіжних джерел із використанням системного аналізу фактів та явищ; *синтез*, що потрібен для об'єднання характеристик певних одиниць у єдине ціле; *метод теоретичного узагальнення*, який використовується для формулювання висновків. Для визначення структури класифікатора академічної номенклатури застосовані методи порівняльного аналізу для

зіставлення семантики і соціокультурного контексту номенів двох систем; метод контекстного аналізу для виявлення адекватного змісту номенклатурних одиниць; вивчення концепцій словників і національних номенклатурних класифікаторів; збір даних (спостереження, експертна оцінка); обробка даних.

Новизна даної роботи у комплексному дослідженні англомовних безеквівалентних ННК філологічного напряму, які пропонуються першокурсникам Гарвардського університету, що включає визначення їх структурно-змістовних характеристик і лінгвокультурної специфіки; вдосконалення стратегії адаптації англомовних ННК в українській мові, зокрема, обґрунтування актуалізації анотації курсу як компоненту, необхідного для забезпечення адекватного перекладу ННК; розробку проєкту англо-українського класифікатора академічної номенклатури (найменування навчальних курсів гуманітарного напряму) як способу кодифікації і систематизації номенклатурної бази АД.

Практична цінність дослідження полягає в тому, що його результати (визначення системних і лінгвокультурних особливостей безеквівалентних АН, специфіки перекладу безеквівалентних ННК, методики складання англо-українського класифікатора академічної номенклатури) можуть бути використані у галузі лексикології, термінографії, в практиці професійної підготовки перекладачів.

Апробація отриманих результатів здійснювалася на ІІ Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Сучасні методики навчання іноземних мов і перекладу в Україні та за її межами» (3 груд. 2020 р., м. Переяслав). Свідоцтво про участь та тези додаються.

Розділ І. Академічна номенклатура як об’єкт лінгвістичних досліджень

1.1. Номенклатурні одиниці в системі англомовного академічного дискурсу

Стрімкий прогрес суспільства та розвиток різноманітних галузей знань і сфер діяльності людини обумовлюють збільшення обсягу фахової лексики, яка є невід’ємним компонентом в інституційному комунікативному просторі. Питання пошуку еквівалентів англомовної професійної лексики у зв’язку з цим стає неодмінною реальністю для фахівців різних галузей.

Розвиток теоретичних положень про організацію мовних одиниць є необхідним складником сучасних мовознавчих досліджень, адже “лінгвістична теорія необхідна не тільки і не стільки для опису фактів, … скільки для виявлення самих фактів” [13, с. 337].

Процес становлення поняття “термін” є тривалим і різноплановим. Зокрема, від часу своєї появи (у XVIII столітті це слово вжив український мислитель Григорій Кониський) і до сьогодні воно не має єдиного означення [7, с. 92]. Оскільки здійснити вичерпний огляд усіх дефініцій терміна не є можливим, тому доцільно обмежитися найважливішими. В хронологічної послідовності поняття “термін” було трактовано як слово або словосполучення яке є назвою чітко означеного поняття; яке позначає чітко означене філософське, наукове, технічне і т. п. поняття, що виражає спеціальне поняття якійсь галузі науки, техніки, мистецтва [5]. У 20 столітті В. В. Виноградов, відомий російський філолог та педагог, у загальних рисах сформулював суть терміна, зазначивши, що слово – це науковий термін лише тоді, коли воно є засобом логічного означення [6, с.12-13].

Традиційна лінгвістика розуміє термін як слово чи словосполучення, що позначає поняття певної наукової чи технічної галузі тощо. Основними ознаками терміну є системність, наявність дефініції, тенденція до однозначності в межах свого термінополя, тобто термінології певної галузі,

стилістична нейтральність, точність семантики, висока інформативність [22, с. 682].

Згідно з сучасними дослідженнями мовознавців Лейчика В.М., Петренко О.В., Нахапетової О. В., Вакуленко М.О., Sonneveld H.L., Wright S.E., Budin G. можна виділити наступні ознаки терміна: наявність визначення, яке є чітким і зафіксованим у словнику; однозначність у межах певної терміносистеми або має тенденцію до однозначності; точність і відмежованість від контексту; стилістична нейтральність; системність (класифікаційна системність, словотвірна системність); відсутність синонімів у межах однієї терміносистеми; стислість у плані вираження [23; 5; 18; 21; 29; 30].

Від термінів слід відрізняти номенклатурні знаки. Увагу треба звернути на те, що в основі термінів закладено загальні поняття, а в основі номенклатурної назви – одиничні. Номенклатура – це сукупність умовних символів, назв на позначення певного маркування, графічних позначок тощо. До номенклатури відносяться назви підприємств, установ, організацій, географічні назви [7, с.10].

Номени становлять один з основних компонентів спеціальної лексики. До теоретичних питань визначення номена й номенклатури зверталися дослідники В.М. Лейчик, О.О. Реформатський, О.Д. Хаютін, М.М. Нікуліна Н. та ін.

Як зазначає Н. В. Нікуліна, номенклатура як термін на позначення певної галузі знання з’явився у французькій мові XVIII ст. Далі він поширився в науці після того, як шведський ботанік К. Лінней розробив класифікацію рослин. Термін «номенклатура» став настільки уживаним, що в деяких мовах (наприклад, італійській) повністю витіснив поняття термінологія [22].

У вітчизняному мовознавстві ідея розрізнення понять термін і номен належить І. Верхратському у своїй роботі «Початки до уложення номенклатури та термінології природописної, народної» (1864). Традиційно розмежування термінології й номенклатури ґрунтується на номінативній та семасіологічній

функціях. Перш за все термінологія пов’язана із системою понять конкретної науки, а номенклатура тільки «етикетує її об’єкти» (за О. О. Реформатським) і може бути виражена будь-якими умовними позначеннями (буквами алфавіту, словами, цифрами тощо) [25]. Н. В. Нікуліна зазначає, що номен слід розглядати як елемент, одиницю сукупності номенів певної галузі знань [22].

В українському й зарубіжному мовознавстві визначають такі основні теоретичні проблеми, які ще потребують уваги: систематизація номенклатури у фахових галузях, створення і функціювання номенклатурних одиниць, формування державних класифікаторів продукції, кодування одиниць номенклатурних систем, які можна вважати номенклатурними довідниками, у співпраці з експертами галузей, переклад безеквівалентної фахової номенклатури [10; 29; 30].

Академічна номенклатура не належить сьогодні до вичерпано досліджених лексичних підсистем. Академічний дискурс являє собою інституційно-обумовлену комунікативну систему з характерними жанровими формами, специфічним понятєвим апаратом і лексикою, яку університетська (академічна) спільнота (студенти, професорсько-викладацький склад, адміністратори й стейкхолдери внз) використовують в рамках різноманітних видів діяльності вищого навчального закладу, актуалізуючи в комунікації специфічну терміносистему, понятєвий апарат, систему цінностей, стилістичні формули, що служать для реалізації комплексної мети вищої освіти – формування спеціаліста з цілісним сприйняттям світу [3, с. 408-410].

Академічні номенклатурні утворювання відображають різноманітну діяльність вищого навчального закладу. До складу академічної номенклатури відносяться назви об’єктів і документів, які мають відношення до діяльності вищого навчального закладу та його підрозділів. В роботі Тоболь В., Молодча Н. виокремлюються найменування, які пов’язані з діяльністю адміністративного корпусу внз; радами й комісіями (Вчена рада університету,

Приймальна комісія університету); академічних підрозділів (факультети, кафедри) тощо. До складу академічних номенів також відносяться назви а) документів, які дозволяють освітню діяльність внз (ліцензії, сертифікати, свідоцтва, довідки, положення про напрями діяльності університету та аналітичні документи, що є підставою ліцензування й акредитації університету, колективний договір університету); б) освітніх програм, навчальних курсів, які пропонує університет; в) документів (дипломи, свідоцтва, атестати, грамоти) про нагородження університету, його структурних підрозділів, громадських організацій, студентських колективів за успіхи в різних напрямах діяльності, тощо [27, с. 317–320].

Програма семінарів для першокурсників (*Freshmen Seminar Program*) у Гарвардському університету була відкрита у 1959 році як новаторський навчальний експеримент і офіційно створена голосуванням факультету в 1963 році. Її метою є надання набору навчальних курсів, які сприятиме більш тісному спілкуванню, залучувальній взаємодії між студентами та членами факультету. На семінарі для першокурсників створена унікальна атмосфера, де вони відчувають дух колегіальності, приналежність до спільноти.

Каталог програм складає широкий спектр практично усіх дисциплін, які пропонуються у Гарвардському університеті. Студент має можливість протягом навчального року вивчати модулі (навчальні курси, семінари), які викладають деякі найвидатніші викладачі Гарварда з усіх кафедр університету. Зазначається, що, «немає кращого способу дослідити нові інтереси або розширити існуючі пристрасті, ніж записатися на семінар для першокурсників» [31].

Зазвичай семінар для першокурсників збирає одного викладача з дванадцятьма студентами для вивчення теми, що викликає загальний інтерес. Він звільняє своїх учасників (викладача та студента) від звичайних обмежень лекційних курсів, таких як оцінки листів та іспити. Натомість студенти на

семінарі проводять читання, дискусії, пишуть есе та виконують презентації до оцінки SAT / UNSAT (еквівалент – «зараховано» «не зараховано»).

На семінарах також проводяться спеціальні навчальні заходи (візит видатних спікерів, концерти, виставки, робота в студіях або лабораторіях, а також екскурсії, які покращують досвід навчання першокурсників). Студенти часто називають семінар для першокурсників як найкращий досвід навчання в Гарварді не тільки в рамках опитування першокурсників, але й серед опитування старших курсів.

Номенклатура найменувань нестандартних навчальних курсів, які пропонуються студентам-першокурсникам в Гарвардському університеті, не має паралельної практиці в системі вищої освіти України, тому для адекватної інтерпретації, розглянемо структурно-змістовні особливості одиниць вибірки.

1.2. Системно-структурні та лінгвокультурні характеристики академічних безеквівалентних номенклатурних одиниць

Комплексний аналіз номенклатурних одиниць, виявлення їх системно-структурних особливостей дозволяє докладніше ідентифікувати місто даної субсистеми в терміносистемі АД. Крім того, аналіз структурно-семантичних особливостей номенів АД є невід'ємним етапом для успішного адаптування ННК з англійської мови на українську.

Системний підхід, як один з основоположних методологічних принципів сучасної науки, уможливлює формулювання й розв'язування завдань, які пов'язані з передачею, зберіганням та перетворенням інформації.

Лексико-термінологічний корпус мови становить складну систему, яка виникла в процесі багатовікового історичного розвитку та характеризується системністю, поліфункціональністю, варіативністю, здатністю до перетворювань на всіх її рівнях [13; 25; 6]. Системи розрізняються між собою низкою властивостей: стабільністю, спроможністю включати у свій склад нові елементи, складністю будови, мірою організованості елементів тощо. Будь-яка

система існує за наявності між складниками певних відношень, що зв'язують ці частини в єдине ціле [20; 5]. Сучасний рівень розвитку лексикологічної науки ґрунтується на вивченні питань системної організації словникового складу мови та слова, як основної одиниці мови. Однак загальна теорія номенклатурних систем, як справедливо зазначають лінгвісти, ще недостатньо розроблена. Інтенсивне поповнення мови новими одиницями, які номінують нові об'єкти галузей, слугує об'єктивною передумовою для ретельного лінгвістичного осмислення даного об'єкту дослідження.

Матеріалом нашого дослідження є 24 найменувань навчальних курсів напряму «Філологія», які пропонуються студентам першого курсу філологічними кафедрами Гарвардського університету. Каталог семінарів представлено на офіційному сайту закладу [31]. Всі курси супроводжуються анотацією, яка в загальному вигляді розкриває зміст дискусій, які запропоновані в межах семінару. Згідно зі словником української мови, анотація – це «коротка бібліографічна довідка, характеристика змісту книги, статті та ін.» [37].

В системі фахових дисциплін традиційно виділяються окремі сфери знань, галузі, що включають загальнопрофесійний, професійний та прикладний (спеціальний) цикли дисциплін. Внутрішня стратифікація дисципліни передбачає вивчення в рамках відповідної галузі основних положень і концепцій, уявлень про історію, сучасний стан та перспективи розвитку галузі, термінологію, номенклатурні реєстри.

В основі систематизації академічних номенів лежить критерій галузевої приналежності й принцип реконструкції лексико-семантичних полів, на яких ґрунтується конструювання тематичних угруповань. В основі об'єднання одиниць лежить реальна сутність явищ, позначених мовними знаками. У сучасній лінгвістиці ідея лексико-семантичного поля набула загального поширення. Найбільшим угрупованням є лексико-семантичне поле зі спільною

смисловою основою, але нечітко вираженими межами. Це пов’язане з тим, що для введення слова до певного семантичного поля достатньо того, щоб це одиниця мало хоч один спільний сенс, співвідносний з полем у цілому [20].

Дані вибірки вказують на те, що філологічні курси для першокурсників об’єднані у 2 блоки – «Література» та «Мовознавство». Літературні семінари містять наступні підгрупи

*«**Класичні твори**»* – семінари, які обговорюють твори таких класиків, як Вільям Шекспір, Л.М. Толстой, Джеймс Джойс, Марсель Пруст.

Complexity in Works of Art: Ulysses and Hamlet

The Grail Quest of Marcel Proust

Reading Tolstoy's War and Peace

*«**Філософія та література**»,* які присвячені обговорюванню основних категорій філософії буття, сучасного, минулого, майбутнього, цінностей в контексті літературних творів.

Back to the Future: How the Past Imagined the Cities of Tomorrow

Nietzsche

Narrative Negotiations: How do Readers and Writers Decide on What are the Most Important Voices and Values Represented in a Narrative?

«***Травми і катастрофи в літературі***». В центрі обговорення семінарів війни, пандемії, психологічні травми.

Memory Wars: Cultural Trauma and the Power of Literature

Literature of Epidemics and Pandemics: Tackling Oppression

War in Fiction and Film

«**Форма і зміст літературного твору**». Семінари знайомлять першокурсників з різними формами літературних творів, їх структурою та змістом.

Cartoons, Folklore, and Mythology

Reading the Novella: Form and Suspense in Short Fiction

«***Мистецтво та література***» – навчальні курси, які орієнтуються на дискусії щодо критеріїв краси, гармонії, змісту, плагіату і підробки, розкривають поняття авангарду як напряму експериментальних практик в мистецтві, формують підґрунтя до таких особистісних компетенцій як стійкість, витримка, внутрішній спокій на прикладі мексиканської художниці Фріди Кало.

What Is Beauty?

Literal Looking: What We See in Art

Copycat China?

What Is Avant-Garde?

Surviving Your First Year at Harvard: Lessons of Resiliency From Mexican Artist Frida Kahlo

Напрям «***Мовознавство***» представлений наступними семінарами:

Language and Prehistory

Language: The Origins of Meaning

Про досвід та потенціал філологічних напрямів свідчать дані, які представлені в Таблиці 1 (див. Додаток). Найбільше число курсів (5 найменувань – 28% от загальної кількості проаналізованих найменувань) запропонували кафедра романських мов та кафедра слов'янських мов та літератури. 2-3 (17%) найменування курсів запропоновані кафедрами порівняльної літератури та східно-азіатських мов та цивілізацій, кафедрою німецьких мов та літератури, та кафедрою лінгвістики. Лише один курс запропонували кафедра кельтських мов та літератури, кафедра англійської мови, комітет з наукових ступенів з історії та літератури.

Під час дослідження ми проаналізували структурні особливості 24 найменувань вибірки, в якій переважають **семикомпонентні** назви (4 назви), серед яких превалює наступна структура: N+Prep+N+Conj+N: N+N. Найменш чисельними є групи 1, 5, 12, 17-компонентних номенів (1 – 0,9% та 7 – 6%). Дані представлені в Таблиці 2.

Таблиця 2. Розбір номенклатурних одиниць за компонентним складом

Кіл-сть компонентів	**Кіл-сть номенів**	**Структура**	**Приклад**
7 компонентів	4	Adj+N: Pron+Pron+V+Prep+N N+Prep+N+Conj+N: N+N N+N+Conj+N: N+ Prep+PN N+Prep+N+Prep+N: PN+PN	Literal Looking: What We See in Art Literature of Epidemics and Pandemics: Tackling Oppression History, Nationalism, and the World: the Case of Korea Complexity in Works of Art: Ulysses and Hamlet
3 компоненти	3	N+Conj+N Pron+V+N Pron+V+N	Language and Prehistory Asian American Literature What Is Avant-Garde?
4 компоненти	3	N: N+Prep+N N+N+Conj+N N+Prep+Conj+N	Language: The Origins of Meaning Cartoons, Folklore, and Mythology War in Fiction and Film
8 компонентів	2	N+N: Adj+N+Conj+N+Prep+N N+N: N+Conj+N+Prop+Adj+N	Memory Wars: Cultural Trauma and the Power of Literature; Reading the Novella: Form and Suspense in Short Fiction
9 компонентів	2	N+Part+N: Adv+N+V+N+Prep+N N+Conj+N, N+N: N+Prep+N+N	Back to the Future: How the Past Imagined the Cities of Tomorrow; Zombies and Spirits, Ghosts and Ghouls: Interactions between the Living and the Dead
1 компонент	1	PN	Nietzsche

2 компоненти	1	N+N	Copycat China?
5 компонентів	1	N+Adj+N+Conj+N	Reading Tolstoy's War and Peace
12 компонентів	1	N+Pron+Num+N+Prep+PN: N+Prep+N+Adj+N+PN	Surviving Your First Year at Harvard: Lessons of Resiliency From Mexican Artist Frida Kahlo
17 компонентів	1	Adj+N: Adv+V+N+Conj+N+V+Pron+V+Adj+N+Conj+N+V+Prep+N?	Narrative Negotiations: How do Readers and Writers Decide on What are the Most Important Voices and Values Represented in a Narrative?

Найменування курсів вибірки характеризуються компонентом **експресивності** в структурі номену. «Експресивність – властивість мовного знака, завдяки якій він сприймається деавтоматизовано, безпосередньо діючи на уяву адресата чи його емоційну сферу» [9, с. 41]. Експресивний ефект в номенах вибірки створюється за рахунок актуалізації в структурі одиниці низки структурно-змістовних елементів, таких як:

- Складність/ двоярусність структури номену, яку згідно з даними вибірки мають 9 одиниць (37.5 %) (див. Таблиця 3 Додатку).

  Memory Wars: Cultural Trauma and the Power of Literature

- Квеситивна структура номену
  What Is Beauty?

  Copycat China?

- Образність в семантичному плану номену
  Literature of Epidemics and Pandemics: Tackling Oppression

Zombies and Spirits, Ghosts and Ghouls: Interactions between the Living and the Dead

Багато експресивних елементів ми знаходимо у структурі **анотацій** семінарів. Крім інформативно-комунікативного навантаження, короткий опис курсу, завдяки засобам експресивності, деавтоматизують сприяння тексту, активують певні почуття та емоційні нюанси реципієнтів, виконують різноманітні стилістичні функції з метою надання неординарності висловлюваній інформації. Нами визначені засоби, які реалізують експресивність в структурі анотації номену.

- Окличні конструкції

  If they go out of existence, how could it be bad - things can't be good or bad for us if we don't exist, it seems!

- Інфінітивні конструкції

In-class presentations and final projects offer students opportunities to engage more deeply with their local communities.

We will try to answer these questions by studying…

- Умовні речення -- If …

If any of these questions resonate with you, then this seminar is for you.

If we have too much experience - the seminar will address what "too much experience"

До лексичного експресивного фонду, який характеризує анотації відносяться конотативні дієслова (*to foretell, make sense, to posit, to grasp, to attack, to fantasize*), та впливові прикметники (*comprehensive, intellectual, fictional, powerful, scientifically literate, guiding, playful, violent, global*). Мета їх використання в інтенсифікації виразності, збільшенні вражаючої сили сказаного, сприянні напруги почуттів реципієнтів.

Висновки до Розділу 1

1. Академічна номенклатура, як підсистема терміносистеми академічного комунікативного простору, до складу якої входять безеквівалентні найменування навчальних курсів філологічного напряму, які пропонуються студентам-першокурсникам в Гарвардському університеті, характеризуються функціональними особливостями та мають певні ознаки: конкретність, видову підпорядкованість, практично-цільове створення, експресивність.

2. Згідно з даними вибірки, більшість з номенів вибірки мають багатокомпонентну структуру, в якій переважають семикомпонентні назви, серед яких превалюють двоярусні структури. В структурі ННК та анотацій досліджуваної групи академічної номенклатури визначено наявність експресивного компонента, який створюється такими засобами, як складність конструкцій (двоярусність, квеситивні, окличні, умовні речення, інфінітиви), образність, наявність конотативних прикметників та дієслів, які деавтоматизують сприяння тексту, активують певні почуття та емоційні нюанси реципієнтів, виконують різноманітні стилістичні функції з метою надання неординарності висловлюваній інформації.

Ґрунтуючись на критерії галузевої приналежності й принципі реконструкції лексико-семантичних полів, номенклатурні одиниці вибірки об’єднані у 2 блоки – «Література» та «Мовознавство». Літературні семінари містять наступні підгрупи: «Класичні твори», «Філософія та література», «Травми і катастрофи в літературі», «Форма і зміст літературного твору», «Мистецтво та література»; а також виділяється напрям «Мовознавство».

Розділ ІІ. Проблеми перекладу англомовних безеквівалентних ННК напряму «Філологія» Гарвардського університету українською мовою

2.1. Визначення стратегії та схеми перекладу безеквівалентної академічної номенклатури

Експертне знання та належне розуміння фахових концептів та контекстів потребують звернення до терміносистем і номенклатурних реєстрів сучасних галузей, зміцнення яких здійснюються завдяки іншомовним еквівалентам. Безеквівалентна номенклатура, з одного боку, ускладнює професійну діяльність, з другого – є джерелом збагачення та розвитку цільової мови, а також є стимулом розвитку творчих здібностей фахівців [24]. Л.С. Бархударов зазначає, що «під безеквівалентною лексикою маються на увазі лексичні одиниці (слова та усталені словосполучення) однієї з мов, які не мають ані повних, ані часткових еквівалентів серед лексичних одиниць іншої мови [1]. В. Н. Комісаров лаконічно визначає безеквівалентну лексику як «одиниці вихідної мови, які не мають регулярних відповідників у мові перекладу» [15, с.147–148].

Відсутність аналогічних ННК в національній системі вищої освіти, еквівалентів, які в МР збігаються за функцією, і відтворюють зміст іншомовного оригіналу на одному з рівнів еквівалентності, враховуючи конотативний компонент значення та прагматичний потенціал контексту, визначає потребу в визначенні стратегії перекладу ННК досліджуваної групи.

Проблеми адекватності та еквівалентності набувають особливої актуальності, їх співвідношення в кожному акті перекладу визначається вибором стратегії, яку обирає перекладач на підставі низки факторів, що створюють перекладацьку ситуацію (мета перекладу, тип тексту, цільова аудиторія). Багато дослідників займалися проблемою безеквівалентної лексики, наприклад, Л.С. Бархударов, В.Н. Комісаров, О.В. Ребрій [1; 24; 16].

Перекладацька діяльність здійснюється в умовах певної комунікативної (двомовної) ситуації, визначається специфічними особливостями цієї ситуації та метою перекладу і визначає характер професійної поведінки перекладача [8; 11]. Перекладацька стратегія – це програма перекладацьких дій; метод виконання перекладацького завдання, що полягає в адекватній передачі з іноземноЇ мови на мову перекладу комунікативної інтенції відправника з урахуванням культурологічних та особистісних особливостей мовця [14; 21; 12].

Під час перекладу безеквівалентних академічних номенів, крім відсутності українського аналога, їх системно-структурні особливості створюють певні труднощі. Серед них можна виділити многокомпонентність, складність (двоярусність) структури номенів.

В нашому дослідженні стратегія перекладу – це усвідомлено вироблений перекладачем алгоритм його дій, спрямованих на створення відповідній одиниці в МР. Спираючись на визначення мети перекладу як «збереженні смислової, структурної, функціональної інформації, комунікативних характеристик оригіналу» [19, с. 25], стратегія перекладу безеквівалентної номенклатури включає два основні етапи.

На першому етапі відбувається

а) структурно-компонентний аналіз номену. Труднощі, які пов’язані з перекладом атрибутивних груп у структурі номену, вирішуються наступним чином: здійснюється аналіз змістових зв’язків атрибутивного словосполучення і визнаються змістові групи в його складі, починаючи з опорного, стрижневого слова;

б) аналіз анотації навчальної дисципліни, яка обов’язково розташована на сайті університету в закладках про запропоновані освітні програми. Крім знання синтаксису й лексики інтерпретатор потребує певного обсягу знань із відповідної галузі. Володіння релевантним обсягом фонових знань є

необхідною умовою коректного перекладу номену. Фонові знання у різних сферах навчання зіграли велику роль під час перекладу. Так, ми під час перекладу зверталися до витоків мистецтва, враховували життєвий шлях та творчу діяльність письменників, художників. В іншому випадку інтерпретатор може й не зрозуміти значення номенклатурної одиниці [21; 3].

На другому етапі за результатами аналізу мікро й макроконтекстів для досліджуваного академічного номену здійснюється пошук адекватного варіанту перекладу у відповідних джерелах МР з урахуванням механізмів перекладацьких трансформацій. Для пошуку відповідника ми також зверталися до консультантів фахових галузей. Зазначимо, що різні типи аналізу діють комплексно, забезпечуючи тим самим зведення можливих варіантів інтерпретації до мінімуму, і зрештою до одного.

2.2. Перекладацькі трансформації в перекладі англомовних безеквівалентних ННК українською мовою

Засобами подолання проблеми безеквівалентної лексики є прийоми перекладацької трансформації, які детально розкриті в роботах В. Н. Комісарова та В. І. Карабана [15; 11]. Для англомовних номенів, які не мають дослівних аналогів в української мови, інтерпретатор використовує один із прийомів структурних трансформацій — «один із методів породження вторинних мовних структур, який полягає в повному або частковому транспонуванні форми слова однієї мови в систему іншої» [11, с. 113].

Дослідження вказує на те, що найбільш доречним для відтворення номену засобами МР виявився спосіб калькування (див. Рис. 1).

Рис. 1

Калькування (дослівний або буквальний переклад) (15 одиниць – 63% від загальної кількості одиниць вибірки) – це прийом перекладу нових одиниць (термінів, номенів), коли відповідником простого чи (частіше) складної одиниці вихідної мови в цільовій мові вибирається, як правило, перший за порядком відповідник у словнику. В цих прикладах українські відповідники англійських термінів утворені шляхом вибору першого словникового відповідника кожного з компонентів. Калькування як прийом перекладу частіше застосовується при перекладі складних термінологічних одиниць. Калькування можна застосовувати тільки тоді, коли утворений таким чином перекладний відповіднику не порушує норми вживання і сполучуваності слів в українській мові [17; 16; 14].

Memory Wars: Cultural Trauma and the Power of Literature –

Війни пам'яті: Культурна травма та сила літератури

Literature of Epidemics and Pandemics: Tackling Oppression - Література про епідемії та пандемії: боротьба з гнобленням

What Is Beauty? - Що таке краса?

Конкретизація значення (4 одиниці – 17% від загальної кількості одиниць вибірки) – це лексична трансформація, внаслідок якої слово ширшої семантики в оригіналі замінюється словом більш вузької семантики. Цей спосіб

перекладу частіше застосовується під час перекладу слів із дуже широким, навіть можна сказати, розмитим, значенням. Необхідно зауважити, що англійські слова широкої семантики можуть взагалі вилучатися у перекладі. У ряді випадків застосування конкретизації пов'язане з тим, що у мові перекладу відсутнє слово з таким самим широким значенням. Іноді родова назва мовою перекладу не може бути використана через розбіжності конотативних компонентів значення. Слід мати на увазі, що застосування конкретизації у перекладі лексики вимагає творчого підходу з боку перекладача [4; 19].

History, Nationalism, and the World: the Case of Korea - Історія, націоналізм і всесвіт: на прикладі Кореї

Language: The Origins of Meaning - Мова: походження і семантика слів

Reading the Novella: Form and Suspense in Short Fiction - Читання новел: форма та невирішеність у коротких оповіданнях

Метод **транскодування** представлений перекладацькою транскрипцією, що означає формальне пофонемне відтворення вихідної лексичної одиниці за допомогою фонем мови, фонетичну імітацію вихідного слова; транслітерацією – передача тексту, написаного за допомогою алфавітної системи вихідної мови; буквена імітація форми вихідного слова; адаптивним транскодуванням (адаптація елемента вихідної мови до фонетичної або граматичної структури мови переклад [11; 19]. Тільки в одному разі (3%) був використаний метод транскодування без інтеграції з другими.

Nietzsche - Ницше

Комбінований спосіб (4 одиниці – 17% від загальної кількості одиниць вибірки) – це переклад, коли перекладач застосовує одразу декілька способів для перекладу одиниці оригінального тексту. Наведемо приклади застосування двох способів перекладацьких трансформацій.

Калькування+ Транскодування (транскрибування)

What Is Avant-Garde?- Що таке авангард?

Конкретизація + Транскодування (транскрибування)

Surviving Your First Year at Harvard: Lessons of Resiliency From Mexican Artist Frida Kahlo - Як пережити свій перший рік у Гарварді: уроки стійкості мексиканської художниці Фріди Кало

Калькування + Адаптивне транскодування

Complexity in Works of Art: Ulysses and Hamlet - Складність у творах мистецтва: Улісс та Гамлет

Проаналізуємо поетапно переклад наступних академічних номенів. Для інтерпретації безеквівалентної назви курсу What Is Beauty?, який пропонується першокурсникам у Гарвардському університеті, перш за все аналізуємо структурно-компонентні особливості. Назва, яка має квеситивну форму, складається з трьох компонентів, його структуру можна схематично зобразити так: Pron+V+N. Анотація курсу свідчить (див. Додатки), що в рамках вказаного курсу вивчають еволюцію концепції краси протягом історії, на прикладах, взятих із культури (літератури) різних країн [31]. Для адекватної інтерпретації ми використовуємо спосіб калькування і пропонуємо перекладати назву курса *What Is Beauty?* як *Що таке краса?*

2.3. Проєкт англо-українського класифікатора академічної номенклатури

Розроблення проєкту англо-українського класифікатора академічної номенклатури (найменування навчальних курсів) як засобу її кодифікації є результатом системної інвентаризації англомовної номенклатури, чинної у внз США, Великої Британії, комплексного вивчення у лінгвістичному і перекладацькому вимірах, і дає можливість розширити та гармонізувати національну базу академічної номенклатури.

Аналіз офіційних сайтів Міністерства освіти й науки України та провідних внз показав, що національні класифікатори / переліки галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, не містять англомовні еквіваленти або відповідники [32; 33]. Наявність узгоджених з експертами англомовних аналогів в переліках номенклатури вищої освіти сприятиме удосконаленню системи академічної мобільності, підвищенню інноваційності міжнародних проєктів, що загалом здатне оптимізувати систему національної вищої освіти.

Ґрунтуючись на вимогах щодо розроблення національних класифікаторів [34; 35], пропонуємий класифікатор академічної номенклатури містить передмову (вступ), де зазначаються необхідні дані щодо розроблення класифікатора (сфера застосування; порядкові номери та назви структурних елементів). Опис структури класифікатора містить опис об’єктів та частин класифікації (розділи та підрозділи); принципи побудови та опис системи кодування; пояснення щодо особливостей застосування; правила користування класифікатором.

Наведемо зразок кодування номенклатурної одиниці у запропонованому класифікаторі (див. Таблиця 2.3.а; 2.3.б; 2.3.в).

Таблиця 2.3.а – Відомості щодо кодування напрямів відповідно до національного переліку галузей

Код напряму	**Назва**
03*	Філологія
05	Економіка
03	Соціологія

*- згідно з чинним переліком галузей [36]

Таблиця 2.3.б – Відомості щодо кодування розділів і підрозділів

Код розділу і підрозділу	Назва
А	**Література**
А1	Література та мистецтво
А2	Література та історія
Б	**Мова**
Б1	Мова і філософія

Таблиця 2.3.в – Зразок того, як виглядає одиниця в класифікаторі

Код напряму / Код розділу / Код підрозділу	**Англомовний відповідник**	**Україномовний відповідник**
03 / Філологія А/Література А1/Література та мистецтво		
03-А1-01	Literal Looking: What We See in Art	Буквальний погляд: що ми бачимо в мистецтві
03-А1-02	What Is Avant-Garde?	Що таке авангард?

Отже, систематизація академічної номенклатури у форматі класифікатора сприятиме вдосконаленню перекладацьких компетенцій, оптимізації міжмовної комунікації.

Висновки до Розділу 2

1. Для знаходження еквівалентів або відповідних аналогів в мові перекладу безеквівалентних найменувань курсів філологічного напряму пропонується використання наступної схеми: Етап 1. Аналіз лінгвальних і позалінгвальних характеристик номену. Досліджується компонентна структура номену, ідентифікується опорне, стрижневе слово та аналізується анотація курсу із застосуванням знання відповідної галузі для з'ясування значення номену. Виходячи зі структурно-семантичного аналізу й інформації щодо змісту курсу, визначається проміжне значення номену, для якого здійснюється пошук адекватного варіанту перекладу українською мовою. Етап 2. Вибір найбільш доцільного перекладацького засобу; створення номену засобами цільової мови.

2. В перекладах англомовних академічних номенів найбільш поширеними виявилися наступні перекладацькі трансформації: калькування (63%), конкретизація (17%), комбінований спосіб, який передбачає застосування одразу декілька способів для перекладу одиниці оригінального тексту (17%), транскодування (3%).

3. Враховуючи вимоги щодо національних класифікаторів, запропоновано англо-український класифікатор академічної номенклатури, покликаний систематизувати досліджувану базу номенклатурних одиниць, оптимізувати сучасні процеси в академічному середовищі, вдосконалити перекладацькі компетенції.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Проведене комплексне дослідження академічної номенклатури, яка є підсистемою терміносистеми АД, дозволило уточнити її статус на основі аналізу системно-структурних, лінгвокультурних, функціональних, а також перекладацьких та термінографічних характеристик.

ННК філологічного напряму, що пропонуються першокурсникам Гарвардського університету, формують групу безеквівалентних номенклатурних одиниць АД, для яких характерні конкретність, видова підпорядкованість, практично-цільове створення, експресивність.

Ґрунтуючись на критерії галузевої приналежності й принципі реконструкції лексико-семантичних полів, номенклатурні одиниці вибірки структуровані у два блоки – «Література» та «Мовознавство». Літературні семінари об'єднуються у підгрупи «Класичні твори», «Філософія та література», «Травми та катастрофи в літературі», «Форма і зміст літературного твору», «Мистецтво та література»; підгрупа «Мовознавство» містить лише 2 найменування. Результаті дослідження ННК вибірки підкреслюють прагнення провідного університету до всебічного розвитку молодою людини, що передбачає надання студентам-першокурсникам можливостей ознайомитися з основними гуманітарними концепціями в межах семінарів, які присвячені мистецтву, літературним, мовознавчим, філософським проблемам, дискусіям щодо травм та катастроф, які призвані розбудити уяву, формувати нові навички, тестувати свої наміри щодо вибраного напряму.

На основі структурного аналізу визначено, що більшість з номенів вибірки мають багатокомпонентну структуру, де переважають семикомпонентні назви. Експресивність безеквівалентних номенів та їх анотацій забезпечується такими компонентами як двоярусність, образність, квеситивність конструкцій, наявність конотативних прикметників та дієслів, які деавтоматизують сприяння тексту, активують певні почуття та емоційні нюанси

реципієнтів, виконують різноманітні стилістичні функції з метою надання неординарності висловлюваній інформації.

Переклад безеквівалентних номенклатурних одиниць здійснюється за наступною схемою, яка включає два етапи: Етап 1. Аналіз лінгвальних і позалінгвальних характеристик номену. 1.1. Структурно-компонентний аналіз вихідного номену. Реципієнт досліджує компонентну структуру номену. 1.2. Аналіз анотації курсу с застосуванням знання відповідної галузі для з'ясування значення номену. 1.3. Виходячи зі структурно-семантичного аналізу й інформації щодо змісту курсу, визначається проміжне значення номену, для якого здійснюється пошук відповідності, аналогу, або адекватного варіанту перекладу українською мовою. Етап 2. Вибір найбільш доцільного перекладацького засобу; створення номену засобами цільової мови. В перекладах англомовних академічних номенів найбільш поширеними виявилися наступні перекладацькі трансформації: калькування (63%), конкретизація (17%), комбінований спосіб (17%), транскодування (3%).

Реалізація проєкту англо-українського класифікатора академічної номенклатури (найменування навчальних курсів), пропонуємого з урахуванням вимог щодо національних класифікаторів, сприятиме вдосконаленню перекладацьких компетенцій, оптимізації міжмовної комунікації, національної системи освіти.

Отримані результати свідчать про виконання усіх дослідницьких завдань, поставлених у роботі, і слугують відправною точкою для подальшого дослідження академічної номенклатури з позицій системного підходу, антропоорієнтованої лінгвістики. Перспективним також вважаємо дослідження проблеми перекладу прецедентних текстів англомовного академічного дискурсу на матеріалі звернень академічних адміністраторів до студентів.

Список використаної літератури

1. Бархударов Л. С. Язык и перевод (Вопросы общей и частной теории перевода) / Л. С. Бархударов. – М. : Международные отношения, 1975. – 240 с. Нікуліна Н. Дискусії щодо терміна «номен» в українському та зарубіжному мовознавстві / Неля Нікуліна // Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології». – 2010. – № 676. – С. 56–61)
2. Башук Н. П. Еквівалентність та адекватність перекладу науково-технічних текстів. Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя. Філологічні науки. 2017. Кн. 1. С. 122–126. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzfn_2017_1_27
3. Будник С. В., Молодча Н. С. Стратегія перекладу академічних номенклатурних одиниць / Будник С. В., Молодча Н. С. // Актуальні проблеми розвитку природничих та гуманітарних наук: міжнар. наук.практ. конф., 5 груд. 2019 р. / відп. ред. Зінченко М. О., Л. Л. Макарук. – Луцьк, 2019. – С. 408-410.
4. Булаховський К. А. Передавання номенів у процесі українізації програмного забезпечення [Електронний ресурс] / Булаховський К. А. // Актуальні проблеми української лінгвістики : теорія і практика : Зб. наукових праць. – Київ : Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2013. – № 26 – С. 142–150. – Режим доступу : http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/host/viking/db/ftp/univ/apul_tip/apul_tip_2013_26.pdf
5. Вакуленко М. О. Українська термінологія: комплексний лінгвістичний аналіз: монографія. Івано-Франківськ : Фоліант, 2015. 361 с. URL: https://dntb.gov.ua/wp-content/uploads/2019/07/Vakulenko-mono-2015_3

6. Виноградов В. В. Русский язык [Електронний ресурс] / Виноградов В. В. – Ленинград : Учпедгиз, 1947 – 784 с. – Режим доступу : http://books.e-heritage.ru/book/10077363
7. Вознюк Г. Л., Булик-Верхола С. З., Гнатюк М. В. Термінологічна лексика в системі професійного мовлення: Методичні вказівки та завдання для самостійної роботи студентів з курсу «Українська мова (за професійним спрямуванням)». – Львів : Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2010. – 92 с.
8. Володина Т. С. Понятие «Стратегия перевода» в рамках когнитивно-деятельностной парадигмы (на материале лингвистических монографий) [Електронний ресурс]. – 2015. – №. 23-24. – С. 360-369. – Режим доступу : http://www.ff.unipo.sk/jak/cislo23-24.html
9. Долинин К.А. Стилистика французского языка. Л., Просвещение, 1978. с. 41.
10. Засади і правила розроблення стандартів на терміни та визначення понять: ДСТУ 3966-2000. — К.: Держстандарт України, 2000. — 32 с. — (Національний стандарт України)
11. Карабан В.І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Ч. II / Карабан В. І. −Вінниця: Новакнига, 2001. – 303 с; Мамрак 2009, с. 113
12. Кафискина О. В. Стратегия перевода как термин переводоведения [Електронний ресурс] / Кафискина О. В. // Вестник Московского университета. Сер. 22. Теория перевода. – 2017. – № 1. – С. 4-19. – Режим доступу : https://cyberleninka.ru/article/n/strategiya-perevoda-kak-termin-perevodovedeniya/viewer
13. Кибрик А. Е. Очерки по общим и типовым вопросам языкознания /А.Е.Кибрик.–М.: Изд-во Моск. ун-та, 1992. – 337 с.
14. Колесник А. О. Перекладацькі прийоми під час перекладу термінології наукових текстів [Електронний ресурс] / Колесник А. О. // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. – 2010. – №. 1.

– С. 719-727. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/esprstp_2010_1_103

15. Комиссаров В. Н. Современное переводоведение : [учебное пособие] / Комиссаров В. Н. – Москва : ЭТС, 2002. – 424 с
16. Комиссаров В. Н. Теория перевода (лингвистические аспекты) : учеб. для ин-тов и фак. иностр. яз. : репринт. / В. Н. Комиссаров – М. : Альянс, 2013. – 253 с.
17. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу / І. В. Корунець. – Вінниця: Нова книга, 2000. – 446 с.
18. Лейчик В.М. Терминоведение: предмет, методы, структура/ В. М. Лейчик // Изд. 3-е. – М. : Издательство ЛКИ, 2007. – 256 с.
19. Мамрак А. В. Вступ до теорії перекладу: [навчальний посібник] / Мамрак А. В. – Київ: Центр учбової літератури, 2009. – 304 с.
20. Маркова Т. О., Домрачева І. Р. Лексико-семантична і тематична групи: принципи розмежування. – Режим доступу : http://jvestnik-sss.donnu.edu.ua/article/download/6164/6193.]
21. Нахапетова О. В. Співвідношення понять термін, номен, номенклатура у назвах спорідненості і свояцтва [Електронний ресурс] / Нахапетова О. В. // Вісник донецького національного університету. Сер. Б : гуманітарні науки, 2014. – № 1–2. – С. 171–177. – Режим доступу : http://jvestnik-b.donnu.edu.ua/article/view/2493/2527
22. Нікуліна Н. Дискусії щодо терміна «номен» в українському та зарубіжному мовознавстві / Неля Нікуліна // Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології». – 2010. – № 676. – С. 56–61.
23. Петренко О. В. Структурно-семантичні особливості німецькомовних термінів у галузі робототехніки [Текст] : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Петренко Оксана Василівна ; Запоріз. нац. ун-т. - Запоріжжя, 2019. - 19 с.

24. Ребрій О. В. Сучасні концепції творчості у перекладі : [монографія] / О. В. Ребрій. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2012. – 376 с.
25. Реформатский А. А. Номенклатурні назви та професіоналізми [Електронний ресурс]/ А. А. Реформатский // Режим доступу: http://studopedia.ru/16_65442_nomenklaturni-nazvi-ta-profesiomalizmi.html
26. Суперанская А. В., Подольская Н. В., Васильева Н. В. Общая терминология: Терминологическая деятельность / А. В. Суперанская, Н. В. Подольская, Н. В. Васильева – М.: Едиториал УРСС, 2005. – 288 с.
27. Тоболь В. В., Молодча Н. С. До питання дослідження академічних номенів (на матеріалі найменувань навчальних курсів лінгвістичного напряму Гарвардського університету) / Тоболь В. В., Молодча Н. С. // Наука і молодь в XXI сторіччі : зб. тез доповідей IV Міжнародної молодіжної наук.-практ. інтернет-конф., 30 лист. 2018 р. – Полтава : ПУЕТ, 2018. – С. 317–320.
28. Хаютин А.Д. Термин, терминология, номенклатура. / А.Д. Хаютин. – Самарканд, 1971. – 129 с;
29. Sonneveld, H, Loenning, K. (1994): Introducing terminology, in Terminology, p. 1- 6
30. Wright, S.E.; Budin, G. (1997): Handbook of Terminology Management, Volume 1, Basic Aspects of Terminology Management, Amsterdam, Philadelphia, John Benjamins 370 pp.

Інтернет-джерела

31. Freshmen Seminar Program [Електронний ресурс] – Режим доступу : https://freshmanseminars.college.harvard.edu/about-program
32. Таблиця відповідності [Електронний ресурс] – Режим доступу : https://www.krok.edu.ua/download/aspirantura/2016-08/tablitsya-vidpovidnosti-pereliku.pdf

33.Перелік наукових спеціальностей [Електронний ресурс] – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1133-11?lang=uk#n16
34.Національний класифікатор [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/TF028756.html
35.Єдиний класифікатор предметів постачання [Електронний ресурс] – Режим доступу : https://www.mil.gov.ua/content/standarts/DK-020.pdf
36.Перелік галузей знань і спеціальностей [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://vnz.org.ua/zakonodavstvo/101-perelik-galuzej-znan-i-spetsialnostej

ДОДАТКИ

Таблиця 1. Найменування та кількість філологічних курсів, які викладаються кафедрами Гарвардського університету

Department of Romance Languages and Literatures	**Department of Germanic Languages and Literatures**	**Department of Comparative Literature and Department of East Asian Languages and Civilizations**	**Committee on Degrees in History & Literature**	**Department of Linguistics**	**Department of Slavic Languages and Literatures and of Comparative Literature**	**Department of Celtic Languages and Literatures**	**Department of English**	**Department of East Asian Languages and Civilizations**
1. The Grail Quest of Marcel Proust	1. Memory Wars: Cultural Trauma and the Power of Literature	1.Literature of Epidemics and Pandemics: Tackling Oppression	1. Asian American Literature	1. Language and Prehistory	1. War in Fiction and Film	1.Cartoons, Folklore, and Mythology	1. Complexity in Works of Art: Ulysses and Hamlet	1.History, Nationalism, and the World: the Case of Korea
2. What Is Beauty?	2.Literal Looking: What We See in Art	2. Copycat China?		2. Language: The Origins of Meaning	2.What Is Avant-Garde?			2. Nietzsche
3. Back to the Future: How the Past Imagined the Cities of Tomorrow		3.Zombies and Spirits, Ghosts and Ghouls: Interactions between the Living and the Dead			3. Narrative Negotiations: How do Readers and Writers Decide on What are the Most Important Voices and Values Represented in a Narrative?			
4.Surviving Your First Year					4.Reading the Novella:			

at Harvard: Lessons of Resiliency From Mexican Artist Frida Kahlo					Form and Suspense in Short Fiction			
5.Back to the Future: How the Past Imagined the Cities of Tomorrow					5. Reading Tolstoy's War and Peace			

Таблиця 3. Склад найменувань навчальних курсів відповідно до складності структури

№	Одноярусні (прості)	Двоярусні (складні)	Квеситиви
1	Language and Prehistory	Language: The Origins of Meaning	What Is Beauty?
2	The Grail Quest of Marcel Proust	Memory Wars: Cultural Trauma and the Power of Literature	Copycat China?
3	Asian American Literature	Literature of Epidemics and Pandemics: Tackling Oppression	What Is Avant-Garde?
4	Cartoons, Folklore, and Mythology	Literal Looking: What We See in Art	Narrative Negotiations: How do Readers and Writers Decide on What are the Most Important Voices and Values Represented in a Narrative?
5	Reading Tolstoy's War and Peace	Reading the Novella: Form and Suspense in Short Fiction	
6	Nietzsche	History, Nationalism, and the World: the Case of Korea	
7	War in Fiction and Film	Complexity in Works of Art: Ulysses and Hamlet	
8		Surviving Your First Year at Harvard: Lessons of Resiliency From Mexican Artist Frida Kahlo	
9		Zombies and Spirits, Ghosts and Ghouls: Interactions between the Living and the Dead	

Анотація

У дослідженні представлений комплексний підхід до вивчення академічної номенклатури, яка відображає різноманітну діяльність вищого навчального закладу, і до складу якої входять безеквівалентні найменування навчальних курсів філологічного напряму, що пропонуються першокурсникам Гарвардського університету, для яких характерні конкретність, видова підпорядкованість, практично-цільове створення, експресивність.

На основі структурного аналізу встановлено, що більшість з номенів вибірки мають багатокомпонентну структуру, де переважають семикомпонентні назви. Експресивність безеквівалентних номенів та їх анотацій забезпечується такими компонентами як двоярусність, образність, квеситивність конструкцій, наявність конотативних прикметників та дієслів, які деавтоматизують сприяння одиниці, виконують різноманітні стилістичні функції з метою надання неординарності висловлюваній інформації. На основі критерію галузевої приналежності встановлено, що номенклатурні одиниці вибірки зосереджуються в блоках «Література» та «Мовознавство». Розроблено схему перекладу безеквівалентної академічної номенклатури, яка включає аналіз лінгвальних і позалінгвальних характеристик номену; на базі проміжного значення номену за допомогою перекладацьких трансформацій здійснюється пошук адекватного варіанту перекладу українською мовою. Проєкт англо-українського класифікатора академічної номенклатури, пропонуємий з урахуванням вимог щодо національних класифікаторів, сприятиме вдосконаленню перекладацьких компетенцій, оптимізації міжмовної комунікації, національної системи освіти.

Ключові слова: академічна номенклатура, безеквівалентна номенклатура, номен, номенклатура, переклад, термін

Свідоцтво про апробацію дослідження

СЕРТИФІКАТ

засвідчує те, що

Єрецька Тетяна

взяла участь
у II Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції
«СУЧАСНІ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ
І ПЕРЕКЛАДУ В УКРАЇНІ ТА ЗА ЇЇ МЕЖАМИ»
3 грудня 2020 року

Ректор,
доктор історичних наук,
професор
Коцур В.П.

м. Переяслав

Молодча Наталя
кандидат філологічних наук, доцент
загальноакадемічної кафедри іноземних мов,
Єрецька Тетяна
магістрантка
Харківський гуманітарний університет
«Народна українська академія»,
М. Харків, Україна

ПРОЕКТ АНГЛО-УКРАЇНСЬКОГО КЛАСИФІКАТОРУ АКАДЕМІЧНОЇ НОМЕНКЛАТУРИ ЯК ЗАСОБУ ФОРМУВАННЯ ПЕРЕКЛАДАЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ (НА МАТЕРІАЛІ НАЙМЕНУВАНЬ НАВЧАЛЬНИХ КУРСІВ ЗВО США І ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ)

Академічна номенклатура систематизує назви різноманітних документів, які регулюють освітню діяльність вищого навчального закладу, характеризується функціональними особливостями та спеціальною сферою використання і має кілька неодмінно властивих ознак: конкретність, видову підпорядкованість, практично-цільове створення. Наведемо приклади назв навчальних курсів, які входять до реєстрів академічної номенклатури: *The Language of Advertising; Language Origins and Evolution.*

Проект англо-українського класифікатора академічної номенклатури (найменування навчальних курсів) є результатом системної інвентаризації англомовної номенклатури, чинної у ЗВО США та Великої Британії, комплексного вивчення у лінгвістичному і перекладацькому вимірах (Будник, Молодча 2019; Молодчая 2020) і дає можливість розширити та гармонізувати національну базу академічної номенклатури.

Аналіз офіційних сайтів Міністерства освіти і науки України і провідних ЗВО країни показав, що національні переліки галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, і списки навчальних курсів, які пропонуються в навчальних закладах, не містять англомовні еквіваленти або відповідники (3).

Наявність узгоджених з експертами англомовних аналогів в переліках номенклатури вищої освіти сприятиме удосконаленню системи академічної мобільності, підвищенню інноваційності міжнародних проектів, що в загалом здатне оптимізувати систему національної вищої освіти.

Систематизація одиниць академічної номенклатури та їх відповідників, знайомство з організаційним аспектом створення номенклатурної бази сприяють формуванню професійної компетентності перекладачів, збагачує їх досвід у сфері термінографії.

Ґрунтуючись на вимогах щодо розроблення національних реєстрів (4), англо-український класифікатор академічної номенклатури містить передмову (вступ), де зазначаються необхідні дані щодо

розроблення класифікатора (сфера застосування; порядкові номери та назви структурних елементів). Опис структури класифікатора містить опис об'єктів та частин класифікації; принципи побудови та опис системи кодування; пояснення щодо особливостей застосування; правила користування класифікатором. Наведемо зразок кодування номенклатурної одиниці у запропонованому класифікаторі (див. Таблиця 1).

Таблиця 1. Зразок кодування номенклатурної одиниці

Код напряму / Код розділу / Код підрозділу	**Англомовна назва навчального курсу**	**Україномовний відповідник**
03 / Філологія А/ Мовознавство А1/ Прикладна лінгвістика		
03-А1-01	The Language of Advertising	Мова реклами

Отже, реалізація запропонованого класифікатора академічної номенклатури сприятиме вдосконаленню перекладацьких компетенцій, оптимізації міжмовної комунікації, національної системи освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Будник, С. В., Молодча, Н. С. (2019). *Стратегія перекладу академічних номенклатурних одиниць.* Актуальні проблеми розвитку природничих та гуманітарних наук : Зб. матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (5 груд 2019 р.) / відп. ред. Зінченко М.О., Макарчук Л.Л. Луцьк : Вежа-Друк, 2019. С. 408-410.

2. Молодчая, Н. С. (2020). *Ретроспектива исследования речевого творчества (на материале инновационной лексики англоязычного академического дискурса).* Вчені записки ХГУ «НУА», 290-301 (Додаток до XXV тому). http://doi.org/10.5281/zenodo.3707936

3. Перелік наукових спеціальностей 2011, взято з https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1133-11?lang=uk#n16

4. Типова структура національного класифікатора та вимоги до його оформлення 2018, взято з http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/TF028756.html

Емпірична база дослідження

№	Номен	Перекладацький прийом	Анотація	Переклад анотації	Переклад номену
1.	The Grail Quest of Marcel Proust	Конкретизація	This seminar is an introduction to literature, the visual arts, the Harvard campus, and the Boston area. We will read entirely Chrétien de Troyes' Tale of the Grail (c. 1190), and excerpts of Marcel Proust's In Search of Lost Time (1913-1922). Students will be invited to reflect on young Perceval's adventures coming to Camelot, young Marcel's efforts entering elite Parisian circles, and their own experience of "coming to Harvard," whether physically or remotely. Taking advantages of Harvard and the Boston area art resources, we will focus on the visual aspects of the stories and the art works they inspired, or describe. In its two previous iterations, the seminar was designed on the model of a quest, each class being held in a different location on campus and in the Boston area. The Fall 2020 seminar will remain a quest, but a remote one. Students who do not reside on campus may visit a local museum, a 19th or early 20th c. building, a neo-medieval architecture or mural, a garden, a park, a forest, etc. In all cases, students will be trusted to follow the rules of social	Цей семінар - це ознайомлення з літературою, візуальним мистецтвом, кампусом Гарварда та районом Бостона. Ми повністю прочитаємо «Повість про Грааль» Кретьєна де Труа (близько 1190 р.) Та уривки з «Марселя Пруста» У пошуках втраченого часу (1913–1922). Студентам буде запропоновано поміркувати над пригодами молодого Персеваля у Камелоті, зусиллями молодого Марселя, що потрапив в елітні паризькі кола, та власним досвідом "приїзду до Гарварду", фізично чи віддалено. Користуючись перевагами мистецьких ресурсів Гарварда та Бостона, ми зосередимось на візуальних аспектах оповідань та художніх творів, які вони описали чи якими надихнулись. У двох попередніх ітераціях семінар був розроблений за зразком квесту, кожен аспект проводився в іншому місці в кампусі та в районі Бостона. Семінар восени 2020 року залишатиметься квестом, але віддаленим. Студенти, які не проживають у кампусі, можуть відвідати місцевий музей, 19-го чи початку 20-го століття (будівлі, неосередньовічну архітектуру чи фреску, сади, парки, ліси тощо). У всіх випадках студентам буде довірено дотримуватися правил соціального дистанціювання, носіння масок та інших заходів охорони здоров'я,	Пошуки Грааля Марселя Пруста

			distancing, mask wearing and other public health safety measures recommended or enforced at the time of their visit. If a quest is a solitary venture, the course will enable sharing this venture among all participants, through regular postings of personal scrapbooks, peer comments, and class discussion modeled on medieval courts late 19th.	рекомендованих або застосованих під час їх відвідування. Якщо квест - це одноразова спроба, то курс дозволить поділитися цією спробою серед усіх учасників, шляхом регулярних публікацій особистих нотаток, коментарів однолітків та дискусій у класі за зразком середньовічних судів наприкінці 19-го століття	
2.	Memory Wars: Cultural Trauma and the Power of Literature	Калькування	How do we respond to a traumatic event? Denial, acceptance, blame, reconciliation—there are many stances we can take toward a harmful act we have suffered or committed in the past. When entire populations have suffered or perpetrated crimes against humanity, the question of how to deal with this traumatic past can spark a full-blown memory war—such as the one raging in the U.S. right now over Confederate monuments. such as the one raging in the U.S. right now over Confederate monuments. In this seminar, we explore how the catastrophic events of World War II, slavery, and apartheid affect the way we think and act as individuals, groups and citizens today. What power do literature and the arts have in bringing peace to a society at war with its past? Our diverse spectrum of materials	Як ми реагуємо на травматичну подію? Заперечення, прийняття, звинувачення, примирення - ми можемо зайняти багато позицій щодо шкідливого вчинку, який ми зазнали або скоїли в минулому. Коли ціле населення постраждало або вчинило злочини проти людства, питання про те, як боротися з цим травматичним минулим, може спричинити повномасштабну війну пам’яті - таку, що зараз вирує в США над пам'ятниками Конфедерації. У цьому семінарі ми досліджуємо, як катастрофічні події Другої світової війни, рабства та расової ізоляції впливають на наш спосіб мислення та поведінку як індивідів, груп та громадян. Яку силу мають література та мистецтво у наведенні миру в суспільстві, яке воює зі своїм минулим? У наш різноманітний спектр матеріалів входять: відомі американські, німецькі та південноафриканські письменники, такі як Тоні Моррісон, Пол Селан та Сіндіве Магона; філософ з	Війни пам’яті: Культурна травма та сила літератури

includes: acclaimed American, German, and South African writers such as Toni Morrison, Paul Celan, and Sindiwe Magona; human rights philosopher Hannah Arendt; comedian Trevor Noah; and civil rights lawyer and Harvard Law School graduate Bryan Stevenson, who has been fighting racial bias in the U.S. criminal justice system for the past three decades. Topics include: literature about the Holocaust, slavery, and apartheid; Germany's and South Africa's recent "ethical turn" in memory culture; reconciliation and reparation; mass incarceration; punitive vs. restorative justice; social justice. How do we respond to a traumatic event? Denial, acceptance, blame, reconciliation—there are many stances we can take toward a harmful act we have suffered or committed in the past. When entire populations have suffered or perpetrated crimes against humanity, the question of how to deal with this traumatic past can spark a full-blown memory war—such as the one raging in the U.S. right now over Confederate monuments. In this seminar, we explore how the catastrophic events of World War II, slavery, and apartheid affect the way we think and act as individuals, groups and

прав людини Ханна Арендт; комік Тревор Ной; а також юрист з громадянських прав та випускник Гарвардської юридичної школи Брайан Стівенсон, який протягом останніх трьох десятиліть боровся з расовими упередженнями в системі кримінального судочинства США. Теми включають: літературу про Голокост, рабство та расову ізоляцію; Нещодавній «етичний поворот» Німеччини та ПАР у культурі пам'яті; примирення та компенсація; масове ув'язнення; каральне правосуддя проти відновного ; соціальна справедливість.

			citizens today. What power do literature and the arts have in bringing peace to a society at war with its past? Our diverse spectrum of materials includes: acclaimed American, German, and South African writers such as Toni Morrison, Paul Celan, and Sindiwe Magona; human rights philosopher Hannah Arendt; comedian Trevor Noah; and civil rights lawyer and Harvard Law School graduate Bryan Stevenson, who has been fighting racial bias in the U.S. criminal justice system for the past three decades. Topics include: literature about the Holocaust, slavery, and apartheid; Germany's and South Africa's recent "ethical turn" in memory culture; reconciliation and reparation; mass incarceration; punitive vs. restorative justice; social justice.		
3.	Literature of Epidemics and Pandemics: Tackling Oppression	Калькування	Wherever you live—whether in the United States, Asia, or anywhere in-between; whether in an isolated rural community, a booming megacity, or anywhere in-between—it is almost certain that your life has been affected if not transformed by Covid-19. This disease is not only a health crisis from which more than a million people will lose their lives. It has also triggered a financial crisis, having left millions and likely	Де б ви не жили - в США, Азії чи десь посередині; чи то в ізольованій сільській громаді, в мегаполісі, що бурхливо розвивається, чи десь посередині - майже напевно, що ваше життя постраждало від Covid-19, якщо повністю не змінилося. Ця хвороба - це не лише криза здоров'я, внаслідок якої більше мільйона людей втратять життя. Вона також спричинило фінансову кризу, залишивши мільйони, і, швидше за все, мільярди безробітних або	Література про епідемії та пандемії: боротьба з гнобленням

soon billions unemployed or underemployed. Already, creative narratives on the current pandemic—novels, plays, poems, short stories, essays, and memoirs—are exposing the many ways our societies are failing and have long failed our most vulnerable. Putting our own experiences living through a pandemic into broader historical and cultural perspective, in this seminar we read a selection of acclaimed novels, short stories, drama, poetry, memoirs, and essays from around the world (Africa, Asia, the Americas, Europe) and from classical times to the present on a range of epidemics and pandemics. This literature on epidemics and pandemics has played a large role in documenting (and in some cases glossing over) historical injustices and inequalities on the one hand, and on the other, imagining and inspiring future transformations. We will be most concerned with what these narratives tell us about existing and longstanding forms of oppression, our frequent (in)capacities as individuals, communities, and societies to ameliorate much less eliminate injustice and inequality, and what vision these narratives can provide us as we continue to live

неповноробітних. Вже виникли творчі розповіді про поточну пандемію - романи, п’єси, вірші, оповідання, есе та спогади, які викривають безліч причин нашого суспільства, через які наші суспільства зазнають поразки і вже давно підводять наших найбільш уразливих. Вкладаючи наш власний досвід переживання пандемії в більш широку історичну та культурну перспективу, на цьому семінарі ми прочитаємо підбірку відомих романів, оповідань, драматизму, поезії, мемуарів та есе з усього світу (Африки, Азії, Америки, Європи) а також про цілий ряд епідемій та пандемій від класичних часів до сьогодення .
Ми будемо найбільше стурбовані тим, що ці розповіді говорять нам про існуючі та давні форми гноблення, наші часті (не) спроможності як окремих людей, громад та суспільств покращувати набагато менше усунення несправедливості та нерівності, і яке бачення ці розповіді можуть дати нам як ми продовжуємо переживати і одного дня виходимо з Covid-19. Класна дискусія дає необхідний історичний, культурний та літературний контекст для цих первинних текстів. Презентації та заключні проекти в класі пропонують студентам можливість глибше взаємодіяти зі своїми місцевими громадами.

through and one day emerge from Covid-19. Class discussion gives the necessary historical, cultural, and literary contexts for these primary texts. In-class presentations and final projects offer students opportunities to engage more deeply with their local communities.
Putting our own experiences living through a pandemic into broader historical and cultural perspective, in this seminar we read a selection of acclaimed novels, short stories, drama, poetry, memoirs, and essays from around the world (Africa, Asia, the Americas, Europe) and from classical times to the present on a range of epidemics and pandemics.
We will be most concerned with what these narratives tell us about existing and longstanding forms of oppression, our frequent (in)capacities as individuals, communities, and societies to ameliorate much less eliminate injustice and inequality, and what vision these narratives can provide us as we continue to live through and one day emerge from Covid-19. Class discussion gives the necessary historical, cultural, and literary contexts for these primary texts. In-class presentations and final projects offer students

			opportunities to engage more deeply with their local communities.		
4.	What Is Beauty?	Калькування	Beauty does not promise or imply the possibility of verification—there will be no comprehensive research and no day of reckoning to finally prove that Leonardo's *Mona Lisa* or Beethoven's *Ninth Symphony* are in fact beautiful. Perhaps this is precisely the reason why we need beauty, and why it is worth studying: because it teaches the contingency of values and the revocability of absolutes. Beauty is a most effective training for tolerance and innovation. In the early part of the seminar we will analyze Kant's approach to aesthetics. We will then study the evolution of the concept of beauty throughout history, with examples mostly taken from the culture of a country, Italy, that has successfully self-fashioned itself as the land of beauty.	Краса не обіцяє і не передбачає можливості перевірки - не буде всебічних досліджень і жодного дня, щоб остаточно довести, що Мона Ліза Леонардо або Дев'ята симфонія Бетховена насправді прекрасні. Можливо, саме в цьому причина, через яку нам потрібна краса, і чому її варто вивчати: адже вона вчить непередбачуваності цінностей та відкликаності абсолютів. Краса - це найефективніший тренінг толерантності та інновацій. На початку семінару ми проаналізуємо підхід Канта до естетики. Потім ми вивчимо еволюцію концепції краси протягом історії, на прикладах, здебільшого взятих із культури країни, Італії, яка успішно зарекомендувала себе як країна краси.	Що таке краса?
5.	Asian American Literature	Калькування	What is Asian American literature? Recently, Asian American literature has been increasingly visible with the 2016 Pulitzer Prize winner Viet Thanh Nguyen's The Sympathizer and with the many New York Times best sellers by Asian American writers. Asian American literature is born out of Asian immigration to the United	Що таке азіатсько-американська література? Останнім часом азіатсько-американська література стає дедалі помітнішою завдяки лауреату Пулітцерівської премії 2016 року «В'юн Тхань Нгуєн» «Симпатизер» та багатьом бестселерам New York Times азіатсько-американських письменників. Азіатсько-американська література породжується азіатською імміграцією до	Азіатсько-американська література

			States; it articulates the hardships of resettlement and assimilation and also critiques racism and the model minority. Asian American literature troubles literary genres, identity categories, borders, and the notion of Asian America itself. We will read a wide selection of literature that speaks to the range of Asian American experiences and the unique possibilities of Asian American writing. Moreover, we will engage in art workshops on zines, painting, and protest postcards as a creative way to approach Asian American literature as well as activism and anti-racist work with the support of the Elson Family Arts Initiative Fund to Support Integration of the Arts into the Curriculum.	Сполучених Штатів; вона формує труднощі переселення та асиміляції, а також критикує расизм та типову меншість. Азіатсько-американська література турбує літературні жанри, категорії ідентичності, кордони та поняття самої Азіатської Америки. Ми прочитаємо широкий вибір літератури, яка розповідає про різноманітні азіатсько-американські враження та унікальні можливості азіатсько-американської писемності. Крім того, ми будемо брати участь в художніх семінарах по інтернетним журналам, живопису та листівкам протесту в якості творчого способу підійти до американської літератури в Азії, а також до активної і антирасистської роботі за підтримки Фонду Ініціативи сімейних мистецтв Ельсона по підтримці інтеграції мистецтв в навчальній програмі.	
6.	Back to the Future: How the Past Imagined the Cities of Tomorrow	Калькування	What will the cities of tomorrow be like? How did people in the past imagine our cities would be like? Our ability to foretell the future, it turns out, has a mostly poor record so far. And yet, predictions, visions and expectations can teach us a lot about how people make sense of their world. Since the 1800s we have seen a boom in urbanization, as well as in utopian and dystopian depictions of cities. In fact, we can think of modernity in terms of	Якими будуть міста завтрашнього дня? Як люди раніше думали, якими будуть наші міста? Виявляється, наша здатність віщувати майбутнє поки що має переважно погані результати. І все ж передбачення, бачення та очікування можуть багато чому навчити нас про те, як люди осмислюють свій світ. З 1800-х років ми спостерігаємо бум урбанізації, а також утопічних та дистопічних зображень міст. Насправді ми можемо думати про сучасність із точки зору конкуруючих поглядів на майбутнє. Наприклад, протягом 20	Назад у майбутнє: Як минуле уявляло міста завтрашнього дня

			competing views about the future. Throughout the 20th century, for example, many envisioned flying vehicles. Some vied for segregated cities, others for diverse communities. Today, with climate change, labor precarity, and the effects of the coronavirus pandemic setting in, it often seems as if a dire destiny is inevitable. To some, it is as if the future, not the past, is already fixed. Others invite us to make radical changes. Most tend to assume that the future will be very different from the past. But some cultures think differently, and we will also consider alternative conceptions of time. As we reflect on our current moment, we will investigate multiple urban visions in design, literature and film, asking: How do expectations about the future shape the present? How did unrealized projects impact the built environment? Can fiction and the arts stretch the limits of the thinkable? How might futures imagined in the past help to address our urban and environmental challenges?	століття багато хто передбачав літаючі машини. Одні змагалися за відокремлені міста, інші - за різноманітні громади. Сьогодні, із зміною клімату, нестабільністю праці та наслідками пандемії коронавірусу, часто здається, що страшна доля неминуча. Для деяких це наче майбутнє, а не минуле, вже закріплено. Інші запрошують нас до радикальних змін. Більшість схильні вважати, що майбутнє буде сильно відрізнятися від минулого. Але деякі культури думають інакше, і ми також розглянемо альтернативні концепції часу. Розмірковуючи над нашим нинішнім моментом, ми досліджуватимемо різноманітні міські бачення в дизайні, літературі та кіно, запитуючи: як очікування щодо майбутнього формують сьогодення? Як нереалізовані проекти вплинули на побудоване середовище? Чи може фантастика та мистецтво розширити межі мислимого? Як майбутнє, про яке говорили в минулому, може допомогти у вирішенні наших міських та екологічних проблем?	
7.	Language and Prehistory	Калькування	It was discovered around 1800 that the major languages of Europe, along with the ancient languages of India and Iran, were descended from an unattested parent, formerly known as	Приблизно в 1800 р. Було виявлено, що основні мови Європи, поряд із давніми мовами Індії та Ірану, походять від неперевіреного батька, раніше відомого як "арійський" або "індогерманський", але	Мова та передісторія

“Aryan” or “Indo-Germanic,” but today usually called Proto-Indo-European. The identification of the Indo-European family raised many questions, some purely linguistic (e.g., what was Proto-Indo-European like; was it grammatically complex or “primitive”?), and some more far-reaching (e.g., who were the speakers of Proto-Indo-European; why did Indo-European languages spread so widely?). Questions of the first type eventually led to the birth of the academic field of historical linguistics. Questions of the second type, however, led many nineteenth- and early twentieth-century intellectuals to posit a genetically and culturally superior Aryan “race.” This seminar, after surveying the basic elements of historical linguistics, will explore the use and misuse of such methods. What, if anything, does the fact that languages are related tell us about their speakers? How can we distinguish genuine cases of language contact or “influence” from the kinds of resemblances that come about through pure chance? Answers to questions like these will be sought through case studies, with readings chosen to illustrate and contrast scholarly and unscholarly approaches.

сьогодні, як правило, називається протоіндо-Європейський. Ідентифікація індоєвропейської сім'ї породила багато запитань, деякі суто мовні (наприклад, що таке протоіндоєвропейська; була вона граматично складною чи "примітивною"?), А деякі більш далекосяжні (наприклад, хто носії протоіндоєвропейської; чому індоєвропейські мови поширились так широко?). Питання першого типу зрештою призвели до народження академічної галузі історичного мовознавства. Однак питання другого типу змусили багатьох інтелектуалів дев'ятнадцятого та початку двадцятого століття поставити генетично та культурно вищу арійську "расу". Цей семінар, оглянувши основні елементи історичної лінгвістики, досліджуватиме використання та зловживання такими методами. Що, взагалі, те, що мови пов'язані між собою, говорить нам про своїх носіїв? Як ми можемо відрізнити справжні випадки мовного контакту чи “впливу” від видів подібності, що виникають за чистою випадковістю? Відповіді на подібні запитання можна буде шукати за допомогою тематичних досліджень, читання яких буде обрано, щоб проілюструвати та протиставити наукові та нешукові підходи. Робота курсу складатиметься з читань, чотирьох чи п’яти коротких наборів задач та остаточного проекту з

			The work for the course will consist of readings, four or five short problem sets, and a final project with both written and oral components.	письмовими та усними компонентами.	
8.	War in Fiction and Film	Калькування	War has always been one of the most important subjects of art and literature, but in the twentieth and twenty-first centuries, public ideas about war and military service have been formed increasingly by film and other visual media. In this seminar we will consider the different ways war has been depicted in literature and in films. We will spend some time identifying the conventions and clichés of the genre, and we will have occasion to discuss depictions of war in news coverage, documentaries, and video games. But we will mainly be reading and viewing several masterpieces—including novels and stories by Leo Tolstoy, Isaac Babel, Ernest Hemingway, Svetlana Alexievich, Kurt Vonnegut, Tim O'Brien, Wallace Terry, and Phil Klay, and films by directors Jean Renoir, Stanley Kubrick, Francis Ford Coppola, Stephen Spielberg, Terrence Malick, Kathryn Bigelow, and Spike Lee. In our discussions, we will reflect on how these largely fictional narratives of war have shaped our understanding of culture,	Війна завжди була однією з найважливіших тем мистецтва та літератури, але у XX-XXI століттях громадські уявлення про війну та військову службу все частіше формувалися у кіно та інших візуальних засобах масової інформації. На цьому семінарі ми розглянемо різні способи відображення війни в літературі та у фільмах. Ми витратимо деякий час на визначення умовних та кліше жанрових жанрів, і матимемо нагоду обговорити зображення війни у висвітленні новин, документальних фільмах та відеоіграх. Але ми в основному будемо читати та переглядати деякі шедеври, включаючи романи та оповідання Лева Толстого, Ісаака Бабеля, Ернеста Хемінгуея, Світлани Олексійович, Курта Воннегута, Тіма О'Брайена, Уоллеса Террі та Філа Клея, а також фільми режисерів Жана Ренуара, Стенлі Кубрік, Френсіс Форд Коппола, Стівен Спілберг, Терренс Малік, Кетрін Бігелоу та Спайк Лі. У наших дискусіях ми розмірковувати над тим, як ці в основному вигадані розповіді про війну сформували наше розуміння культури, політики та історії.	Війна в художній літературі та кіно

			politics, and history.		
9.	Democracy and Education in America	Калькування	Democracy is in crisis. The problems we face—pandemic, environmental destruction, economic and technological upheaval, global migration—are far too complex for the average citizen to grasp in detail. Meanwhile, the tools of disinformation and manipulation are more powerful than ever. Set aside, for a moment, any default faith in democracy you've grown up with: do you really believe you can trust your fellow citizens to make wise decisions about how to approach these issues? In this seminar, we'll put to the test the most powerful answer to such worries that democracy's defenders can offer: education. If we are not now the well-informed, open-minded, scientifically literate, engaged citizens that a healthy democracy requires, can our educational institutions be designed to bring us sufficiently close to that ideal? Or, as so often seems to be the case in contemporary America, are our schools doomed to reproduce the divisions and inequalities that they inherit? To address these guiding questions, we'll attack philosophical questions about the very nature of democracy and human cognition, and draw on the best research	Демократія переживає кризу. Проблеми, з якими ми стикаємося - пандемія, руйнування навколишнього середовища, економічні та технологічні потрясіння, глобальна міграція - занадто складні, щоб пересічний громадянин міг їх детально зрозуміти. Тим часом інструменти дезінформації та маніпуляцій є більш потужними, ніж будь-коли. На мить відкладіть будь-яку віру за замовчуванням у демократію, з якою ви виросли: чи справді ви вірите, що можете довіряти своїм співгромадянам приймати мудрі рішення щодо того, як підходити до цих питань? На цьому семінарі ми випробуємо найпотужнішу відповідь на такі проблеми, які можуть запропонувати захисники демократії: освіта. Якщо ми зараз не є добре поінформованими, відкритими, науково грамотними, зацікавленими громадянами, яких потребує здорова демократія, чи можуть наші навчальні заклади бути спроектовані так, щоб наблизити нас до цього ідеалу? Або, як це часто здається у сучасній Америці, чи наші школи приречені відтворювати розділення та нерівності, які вони успадковують? Для вирішення цих керівних питань ми будемо атакувати філософські питання про саму природу демократії та людського пізнання та спиратись на найкращі дослідження, які може запропонувати сучасна	Демократія та освіта в Америці

			contemporary social science has to offer. Our companions in inquiry will be some of history's greatest theorists of education—Plato, Dewey, Freire—but also leading thinkers of today (many of whom are members of Harvard's faculty): Susan Carey, Danielle Allen, Daniel Koretz. By the seminar's end you'll make your own original contribution to this collective intellectual effort by completing, in collaboration with your classmates, a project of your own design.	соціальна наука. Нашими супутниками будуть деякі з найбільших теоретиків історії - Платон, Дьюї, Фрейр, - а також провідні мислителі сучасності (багато з яких є членами Гарвардського факультету): Сьюзен Кері, Даніель Аллен, Даніель Корец. До кінця семінару ви внесете свій оригінальний внесок у ці колективні інтелектуальні зусилля, виконавши у співпраці зі своїми однокласниками проект за власним задумом.	
10.	Copycat China?	Калькування	In our age of deception, China is widely blamed for a failure to respect intellectual property. These attacks are not new: Chinese makers have long been condemned for flooding the market with cheap knockoffs, forgeries, and counterfeit brands. Challenging such stereotypes, this seminar explores ideas of copying in Chinese art and literature from ancient times to the present day. We will uncover a surprising history of forgeries, hoaxes, swindles, and scams, questioning what is meant by "originality." In doing so, we will also investigate the role of forgeries in shaping Western misconceptions about Chinese culture. From the Terracotta Army and medieval Buddhist	У наш вік обману Китай звинувачують у недотриманні інтелектуальної власності. Ці атаки не є новиною: китайських виробників вже давно засуджують за те, що вони затопили ринок дешевими грошами, підробками та фальшивими брендами. Кидаючи виклик таким стереотипам, цей семінар досліджує ідеї копіювання в китайському мистецтві та літературі від найдавніших часів до наших днів. Ми розкриємо дивовижну історію підробок, обманів, шахрайства та шахрайства, ставлячи під сумнів те, що розуміється під „оригінальністю". Роблячи це, ми також дослідимо роль підробок у формуванні західних уявлень про китайську культуру. Від теракотової армії та середньовічних буддистських заклинань до Золотих манго Мао та "Шанжай Гаррі	Китайська підробка?

			spells to Mao's Golden Mangoes and "Shanzhai Harry Potter," the seminar asks what makes something a "fake." What is the relationship between forgery and invention? How have piracy and plagiarism influenced cultural innovation? What makes someone a skillful faker? Giving you hands-on experience in the Harvard Art Museums and the Harvard-Yenching Library, we will learn what it takes to authenticate works of art and spot forgeries. Readings and class discussions will question what we think we know about China, creativity, and the timeless art of "faking it."	Поттера" семінар запитує, що робить щось "фальшивим". Який взаємозв'язок між підробкою та винаходом? Як піратство та плагіат вплинули на культурні інновації? Що робить когось вправним фальсифікатором? Надаючи вам практичний досвід роботи в Гарвардських художніх музеях та Гарвардсько-Йенчинській бібліотеці, ми дізнаємось, що потрібно для автентифікації творів мистецтва та виявлення підробок. Читання та дискусії в класі будуть ставити під сумнів те, що, на нашу думку, ми знаємо про Китай, креативність та позачасове мистецтво "шахраювати".	
11.	What Is Avant-Garde?	Калькування+транскодування	Avant-garde art sometimes seems to make a complete break from the art that precedes it. The very name, 'avant-garde' (from French, literally 'advance guard') carries military connotations that suggest a total, violent break with the past. Our seminar will look at another side of this radical change, asking whether the avant-garde might also be playful, rather than violent, making possible an interplay between invention and convention? And what is the afterlife of the avant-garde? How did its legacy inform aesthetic innovation in a later period? We will try to answer these questions	Авангардне мистецтво іноді, здається, робить повний відхід від мистецтва, яке йому передує. Сама назва "авангард" (з французької, буквально "передовий караул") несе військові відтінки, що передбачають повний, жорстокий розрив з минулим. Наш семінар розгляне іншу сторону цієї радикальної зміни, запитавши, чи може авангард також бути грайливим, а не насильницьким, що робить можливим взаємодію між винаходом та умовами? А що таке загробне життя авангарду? Як його спадщина спричинила естетичні інновації пізніше? Ми спробуємо відповісти на ці запитання, вивчаючи невеликий набір текстових та	Що таке авангард?

			by studying a small set of textual and visual artifacts from the long twentieth century, cutting across different continents and political formations. We will begin with Italian and Russian Futurism and their convoluted relationship with Fascist and Communist ideologies. We contrast these historical examples with later work, like that of Samuel Beckett and Andy Warhol. We will consider films by Sergei Eisenstein and Jean-Luc Godard, ending with David Lynch's radical displacement of the reigning ideology of Hollywood in his 2001 masterpiece Mulholland Drive. This nearly century-long framework will allow us to investigate a range of artistic, social, and political mobilizations of the term 'avant-garde'. We will be doing short readings and working through them together in class, helping students learn how to read theoretical texts as well as read novellas and watch films in the light of theory.	візуальних артефактів довгого XX століття, що охоплюють різні континенти та політичні утворення. Ми почнемо з італійського та російського футуризму та їх заплутаних стосунків з фашистською та комуністичною ідеологіями. Ми порівнюємо ці історичні приклади пізнішим роботами, такими як Семюель Беккет та Енді Уорхол. Ми розглянемо фільми Сергія Ейзенштейна та Жана-Люка Годара, які закінчуються радикальним витісненням пануючої ідеології Голлівуду Девідом Лінчем у його шедеврі "Малхолланд Драйв" 2001 року. Ці майже столітні рамки дозволять нам дослідити низку мистецьких, соціальних та політичних мобілізацій терміна „авангард". Ми будемо робити короткі читання та працювати разом із ними на уроці, допомагаючи студентам навчитися читати теоретичні тексти, а також читати новели та дивитися фільми у світлі теорії.	
12.	Surviving Your First Year at Harvard: Lessons of Resiliency From Mexican Artist Frida	Конкретизація + транскодування	Are you trying to discover your passion in life? Is love a concern of yours? Do you often think about your appearance, and what others might think of you? Is a strong sense of community important to you? Do you fantasize	Ви намагаєтесь відкрити свою пристрасть у житті? Любов - це ваша справа? Ви часто думаєте про свою зовнішність і про те, що можуть думати про вас інші? Чи важливо для вас сильне почуття спільноти? Ви фантазуєте про (кращу) мексиканську їжу в	Як пережити свій перший рік у Гарварді: уроки стійкості мексиканс

Kahlo	about (better) Mexican food at Annenberg? Are you looking for opportunities to express your creativity? If any of these questions resonate with you, then this seminar is for you. This seminar will explore ways to tackle these and other questions by learning about the Mexican global icon Frida Kahlo. Born in Mexico City at the beginning of the twentieth century, Frida was a bright, complex, unapologetic and creative woman. She built strength and resiliency from a very young age in the face of polio and a terrible accident that incapacitated her from her teen years until her death at 47. Despite these hardships, Frida never forgot to enjoy life and to love both men and women. She was always in solidarity with those in need, and through her art she gave voice to the voiceless: women, indigenous communities, and the disabled. As we learn about Frida's journey, we will travel in time through Mexico's complicated social history and Mexico's rich and creative popular culture which includes fashion, cuisine and music. We will discover the hidden gems of Mexican art within Boston and Harvard Museums. Finally, this seminar hopes to be an open door to explore the vast field of	Аннеберге? Шукаєте можливості для прояву своєї творчості? Якщо будь-яке з цих питань виникає у вас, тоді цей семінар для вас. Цей семінар вивчить шляхи вирішення цих та інших питань шляхом вивчення мексиканської глобальної ікони Фріди Кало. Народилася в Мехіко на початку XX століття, Фріда була яскравою, складною, непристойною і креативною жінкою. Вона змалку набула сили та стійкості перед поліомієлітом та страшною катастрофою, яка вивела її з підліткового віку до самої смерті в 47 років. Незважаючи на ці труднощі, Фріда ніколи не забувала насолоджуватися життям і любити як чоловіків, так і жінок. Вона завжди була солідарна з тими, хто потребує допомоги, і завдяки своєму мистецтву вона давала голос беззвучним: жінкам, корінним громадам та інвалідам. Дізнавшись про подорож Фріди, ми подорожуватимемо в часі складною соціальною історією Мексики та багатою та творчою популярною культурою Мексики, яка включає моду, кухню та музику. Ми відкриємо приховані перлини мексиканського мистецтва в музеях Бостона та Гарварда. Нарешті, цей семінар сподівається стати відкритими дверима для вивчення великої галузі гуманітарних наук та мистецтва.	ької художниці Фріди Кало

			the Humanities and art making.		
13.	Cartoons, Folklore, and Mythology	Калькування	The creators of cinematic (and later TV) animation have perennially turned to traditional oral and literary tales about fantastic heroes, villains, tricksters, and settings for their story material. In the world of the animated “short” and feature-length film, myths, epics, legends, and folktales could come to life in a highly stylized, kinetic, and visually arresting way. Cartooning created a pathway for traditional stories to live on in the consciousness of twentieth century viewers, and also for these old tales to be adapted to changing times. Hence animation offers not only an influential modern commentary on the folklore and mythology of the past but also a contemporary mythology of its own, deeply meaningful to adults and children alike. In this freshman seminar, students are invited to take what might be considered mere entertainment very seriously, closely reading texts of traditional stories in tandem with critically viewing animation that draws its inspiration from those stories. For a final assignment, each student will be called upon to choose some animation (a short or a clip from a feature-length film) to share with the rest of the	Творці кінематографічної (а згодом і телевізійної) анімації постійно зверталися до традиційних усних та літературних казок про фантастичних героїв, лиходіїв, обманщиків та обстановку для їхніх сюжетних матеріалів. У світі анімаційного "короткометражного" та повнометражного фільму міфи, епоси, легенди та казки могли б ожити в дуже стилізованому, кінетичному та візуальному вигляді. Мультфільми створили шлях для традиційних історій, щоб жити в свідомості глядачів XX століття, а також для того, щоб ці старі казки були адаптовані до змінних часів. Звідси анімація пропонує не лише впливові сучасні коментарі до фольклору та міфології минулого, але й власну сучасну міфологію, глибоко значущу для дорослих та дітей. На цьому семінарі для першокурсників студентам пропонується дуже серйозно поставитися до того, що можна вважати просто розвагою, уважно читаючи тексти традиційних історій у тандемі з критично переглядаючою анімацією, яка черпає натхнення в цих історіях. Для останнього завдання кожен студент буде запропонований вибрати анімацію (короткометражку чи кліп із повнометражного фільму), щоб поділитися з рештою семінару, надати для цього деякі підґрунтя та провести обговорення анімація у світлі того, що ще	Мультфільми, фольклор та міфологія

			seminar, to provide some background for it, and to lead a discussion of the animation in light of what else we will have seen, learned, and said. While the instructor's contribution to the seminar will primarily focus on animation from 1900 to 1960, students when choosing which sample of animation to share will be welcome to present later or contemporary examples of the cartooning art—including perhaps even their own.	ми побачили, дізналися та сказали. Незважаючи на те, що внесок викладача в семінар буде зосереджений насамперед на анімації з 1900 по 1960 рік, студенти, обираючи, яким зразком анімації поділитися, будуть бажані представити пізніше або сучасні приклади мистецтва мультфільмів - включаючи, можливо, навіть власні.	
14.	Literal Looking: What We See in Art	Калькування	What do we really see when we look at a work of art? If we have little experience, we may not get far beyond discerning the theme and ascertaining whether the work is an accurate representation of reality (in the case of representational art); confronted with abstract art, seeing the work may result primarily in confusion or frustrated musing over what the point is. If we have too much experience—the seminar will address what "too much experience" might be and how literal looking relates to it—we may see the work as a function of historical, religious, aesthetic, mythological, and other concerns, or we may get caught in the web of a work's iconography. Either way, our too little or too great experience	Що насправді ми бачимо, дивлячись на художній твір? Якщо ми маємо невеликий досвід, ми не можемо вийти далеко за межі розпізнавання теми та з'ясування того, чи є твір точним відображенням дійсності (у випадку репрезентативного мистецтва); стикаючись з абстрактним мистецтвом, бачення твору може призвести, головним чином, до розгубленості або розчарування в роздумах над суттю. Якщо ми маємо занадто багато досвіду - на семінарі буде розглянуто питання про те, що може бути "занадто багато досвіду" і як до нього відноситься буквальний вигляд, - ми можемо розглядати роботу як функцію історичних, релігійних, естетичних, міфологічних та інших проблем, або ми може потрапити в павутину іконографії твору. У будь-якому випадку, наш замалий	Буквальний погляд: що ми бачимо в мистецтві

			can prevent us from seeing what is there. This seminar is an exercise in seeing what is actually there in a series of great works of art, in moving beyond too much mystification yet staying this side of too much sophistication, an exercise in evaluating composition and representation as they present themselves to the viewer directly and without context. We will spend most of our time looking and talking about what we think we see, what we actually see, and how it informs interpretation, but we will also read short texts where professionally encumbered lookers (i.e., experts) tell us what we should see, so that we can compare the two and explore the degree to which literal looking aids or is aided by contextually informed looking. Works by Raphael, Caravaggio, Bernini, Velázquez, Turner, Renoir, Sargent, Kandinsky, Bauhaus, Warhol.	або занадто великий досвід може перешкодити нам побачити, що там є. Цей семінар - це вправа в тому, щоб побачити, що насправді є у серії чудових витворів мистецтва, перейти межі занадто великої містифікації, але при цьому залишатись надто вишуканою стороною, вправа в оцінюванні композиції та репрезентації, оскільки вони представляються глядачеві безпосередньо і без контексту. Ми проведемо більшу частину свого часу, розглядаючи та розмовляючи про те, що, як нам здається, ми бачимо, що ми бачимо насправді та як це інформує про інтерпретацію, але ми також будемо читати короткі тексти, де професійно обтяжені глядачі (тобто експерти) говорять нам, що ми повинні бачити , щоб ми могли порівняти і дослідити, наскільки буквальний вигляд допомагає або допомагає контекстуально інформований погляд. Твори Рафаеля, Караваджо, Берніні, Веласкеса, Тернера, Ренуара, Сарджента, Кандінського, Баухауза, Уорхола.	
15.	Death: Its Nature and Significance	Калькування	Here's a hard truth: you are going to die. That's nothing against you, of course. I'm going to die, too, and so is everyone else—it's just the way of things for creatures like us. Yet, despite the central role that death plays in our existence, it seems to remain deeply mysterious in a number of ways. It is difficult even to say	Ось тверда правда: ти помреш. Це, звичайно, нічого проти вас. Я теж помру, як і всі інші - це просто спосіб для таких істот, як ми. Проте, незважаючи на центральну роль, яку смерть відіграє у нашому існуванні, вона, схоже, залишається глибоко таємничою у багатьох відношеннях. Важко навіть точно сказати, що таке смерть - чи це просто біологічне	Смерть: її природний стан та значення

			precisely what death is—is it a mere biological phenomenon? If so, is there any sense to be made of the idea that I might continue to exist after my death, perhaps as a soul? Or is death instead final, in the sense that it causes me to cease existing altogether? Beyond these kinds of questions about death's nature, there are also questions about death's significance or value: Is death bad for the person who dies? If they go out of existence, how could it be bad—things can't be good or bad for us if we don't exist, it seems! Is it better to die at a certain age or time than some other? What should I think about my future death—should I fear it? Would it be better for us if we were immortal? In this class, we'll examine important philosophical work that responds to each of these questions, and more.	явище? Якщо так, то чи є сенс думати, що я можу продовжувати існувати після своєї смерті, можливо, як душа? Або смерть натомість остаточна в тому сенсі, що вона змушує мене взагалі припинити своє існування? Окрім цих типів питань про природу смерті, є також питання про значення або цінність смерті: Чи погана смерть для людини, яка помирає? Якщо її не існує, як це може бути погано - здається, все не може бути добрим чи поганим для нас, якщо ми не існуємо! Чи краще померти у певному віці чи часі, ніж іншим разом? Що я повинен думати про свою майбутню смерть - чи повинен я цього боятися? Чи було б для нас краще, якби ми були безсмертними? У цьому класі ми розглянемо важливу філософську роботу, яка відповідає на кожне з цих питань та багато іншого.	
16.	Happiness and Different Ways of Life	Калькування	What is happiness, and what can we learn from different ways of life about what conduces to human happiness? In this seminar we begin with an overview of thought in philosophy and contemporary science about the nature of happiness (our guide: Sissela Bok’s book Exploring Happiness). We then consider a few different ways of life. First, we look at modern-	Що таке щастя і чого ми можемо навчитися з різних способів життя про те, що веде до людського щастя? У цьому семінарі ми розпочнемо з огляду думок у філософії та сучасній науці про природу щастя (наш путівник: книга Сіссели Бок «Дослідження щастя»). Потім ми розглянемо кілька різних способів життя. Спочатку ми розглянемо сучасні буддистські підходи до пошуку щастя (наш путівник: Щастя Матьє Рікарда). Це забезпечить	Щастя та різні способи життя

day Buddhist approaches to the search for happiness (our guide: Matthieu Ricard's Happiness). This will provide a context in which we can consider to what extent internal conditions—your mental habits, your attitude, your overall outlook—are determinants of happiness. Then we turn to a study of the lifestyles of prehistoric humans, and consider their approaches to child-rearing, dispute resolution, and more (our guide: Jared Diamond's The World Until Yesterday). Looking at these radically different cultures will prompt us to consider whether our modern society could benefit from re-adopting some aspects of these ways of life. Finally, we look at the conditions of poor women in India, and what we can learn from them about justice and quality of life (our guide: Martha Nussbaum's Women and Human Development). We will consider both the devastating effects of oppression and certain kinds of material poverty, as well as the ways in which people can nonetheless flourish in difficult circumstances. Throughout the course we will see what can be learned by combining abstract philosophical reflection on happiness with attention to the details of the actual lives of human beings at

контекст, в якому ми можемо розглянути, наскільки внутрішні умови - ваші психічні звички, ваше ставлення, ваш загальний світогляд - визначальні фактори щастя. Потім ми звернемося до вивчення способу життя доісторичних людей і розглянемо їх підходи до виховання дітей, вирішення суперечок тощо (наш путівник: Джаред Даймонд Світ до вчора). Погляд на ці кардинально різні культури змусить нас поміркувати, чи може наше сучасне суспільство отримати користь від повторного прийняття деяких аспектів цього способу життя. Нарешті, ми розглянемо умови бідних жінок в Індії та те, що ми можемо від них дізнатися про справедливість та якість життя (наш путівник: Жінки та розвиток людини Марти Нуссбаум). Ми розглянемо як руйнівні наслідки гноблення, так і певні види матеріальної бідності, а також способи, якими люди можуть, тим не менше, процвітати за складних обставин. Протягом курсу ми побачимо, чого можна навчитися, поєднуючи абстрактні філософські роздуми про щастя з увагою до деталей справжнього життя людей у різних місцях та за часом.

			different places and times.		
17.	Complexity in Works of Art: Ulysses and Hamlet	Калькування+адаптивне транскодування	Is the complexity, the imperfection, the difficulty of interpretation, the unresolved meaning found in certain great and lasting works of literary art a result of technical experimentation? Or is the source of this extreme complexity psychological, metaphysical, or spiritual? Does it result from limits within language, or from language's fit to thought and perception? Do the inherited forms found in literature permit only certain variations within experience to reach lucidity? Is there a distinction in literature between what can be said and what can be read? The members of the seminar will investigate the limits literature faces in giving an account of mind, everyday experience, thought, memory, full character, and situation in time. The seminar will make use of a classic case of difficulty, Shakespeare's Hamlet, and a modern work of unusual complexity and resistance to both interpretation and to simple comfortable reading, Joyce's Ulysses. Reading in exhaustive depth these two works will suggest the range of meanings for terms like complexity, resistance, openness of meaning, and experimentation within form.	Заплутаність, недосконалість, складність інтерпретації, невирішені значення, знайдені у певних великих і тривалих творах літературного мистецтва, є результатом технічних експериментів? Або джерело цієї надзвичайної складності психологічне, метафізичне чи духовне? Це обумовлено обмеженнями в межах мови або пристосованістю мови до думки та сприйняття? Чи допускають успадковані форми, знайдені в літературі, лише певні зміни в досвіді для досягнення ясності? Чи існує різниця в літературі між тим, що можна сказати, і тим, що можна прочитати? Учасники семінару досліджуватимуть межі, з якими стикається література, описуючи розум, повсякденний досвід, думки, пам’ять, повний характер та ситуацію в часі. На семінарі буде використано класичний випадок труднощів - «Гамлет» Шекспіра та сучасний твір незвичної складності та стійкості як до інтерпретації, так і до простого комфортного читання - «Улісс Джойса». Якщо вичерпно прочитати ці дві роботи, ви зможете запропонувати діапазон значень таких термінів, як складність, опір, відкритість змісту та експериментування у рамках форми.	Складність у творах мистецтва : Улісс та Гамлет
18.	History,	Конкретиза	This seminar will explore	Цей семінар вивчить	Історія,

Nationalism, and the World: the Case of Korea	ція	the quandary that faces all historians: To what extent is the understanding of past episodes influenced by current politics and to what extent is current politics influenced by people's understanding of the past? In the study of Korean history, this question is particularly sharp since the postcolonial division of Korea into North and South has thrust the memory of past events into current political discussions as well as scholarly debates. The seminar will investigate selected events in Korean history to map the interaction between historical writing and politics: the origins of Korea; Korean territory and the Korean people; cultural contacts with China and Japan and indigenization; social and regional marginalization and discrimination; Confucian transformation of Chosen Korea and its legacy in contemporary Korean culture; the legacy of pre-World War II Japanese occupation; and the contending history of popular movements and religion. Why have some historians pictured Korea as a Japanese colony, a miniature replica of China, or a local variant of Chinese civilization? Why have other historians emphasized certain periods and aspects of Korean history while	труднощі, з якими стикаються всі історики: Якою мірою на розуміння минулих епізодів впливає поточна політика, і наскільки нинішня політика впливає на розуміння людьми минулого? При вивченні історії Кореї це питання є особливо гострим, оскільки постколоніальний поділ Кореї на Північ і Південь спонукав пам’ять про минулі події як до поточних політичних дискусій, так і до наукових дискусій. Семінар буде досліджувати вибрані події в історії Кореї, щоб відобразити взаємодію між історичним письменством та політикою: витоки Кореї; Територія Кореї та корейський народ; культурні контакти з Китаєм та Японією та коренізація; соціальна та регіональна маргіналізація та дискримінація; Конфуціанська трансформація Обраної Кореї та її спадщина в сучасній корейській культурі; спадщина японської окупації до Другої світової війни; і суперечлива історія народних рухів та релігії. Чому деякі історики зобразили Корею як японську колонію, мініатюрну копію Китаю чи місцевий варіант китайської цивілізації? Чому інші історики наголошували на певних періодах та аспектах корейської історії, ігноруючи інших? Як історики описували стосунки Кореї з Китаєм, Японією та рештою світу? Чи сприйняття Кореї як маргіналізованого народу та регіону вплинуло на те, як описується її історія? Чи є якісь зв’язки між популярними традиціями та	націоналіз м і всесвіт: на прикладі Кореї

			ignoring others? How have historians described Korea's relationships to China, Japan, and the rest of the world? Has the perception of Korea as a marginalized people and region influenced how its history has been described? Are there any connections between popular traditions and movements and this historical and scholarly discussion? Readings (all in English) will include translated primary documents as well as political and historical studies. Students are required to write five short critical essays in addition to weekly Web posting.	рухами та цією історичною та науковою дискусією? Читання (усіх творів англійською мовою) включатимуть перекладені первинні документи, а також політичні та історичні дослідження. На додаток до щотижневих публікацій в Інтернеті студенти повинні написати п’ять коротких критичних есе.	
19.	Language: The Origins of Meaning	Конкретизація	How do languages work? Why are they so distinctly human in the natural world? Is language a creation of our intelligence, i.e. we speak, because we are smart, or the other way around? Birds produce sophisticated songs. Do bird songs mean anything? They do, in some way. They serve, for example, as predator warnings or mating calls. Humans too, like birds, can produce music. But for effective day to day communication (or, say, to develop a scientific theory, etc.), we need languages with words and sentences, i.e. the kind of languages which is unique to our species. Do all languages, in spite of	Як працюють мови? Чому вони так схожі на людей у світі природи? Чи мова є творінням нашого інтелекту, тобто ми говоримо, тому що ми розумні, або навпаки? Птахи продукують вишукані пісні. Чи означають щось пташині пісні? Так чи інакше, так. Вони служать, наприклад, як попередження хижаків або спаровування дзвінків. Люди теж, як птахи, можуть створювати музику. Але для ефективного щоденного спілкування (або, скажімо, для розробки наукової теорії тощо), нам потрібні мови зі словами та реченнями, тобто той тип мов, який є унікальним для нашого виду. Чи всі мови, незважаючи на те, що вони такі різноманітні, мають спільну структуру? Наприклад, в англійській мові слова поділяються на	Мова: походження і семантика слів

			looking so diverse, share a common structure? For example, in English words fall into categories: cat is a noun, meow is a verb. Do all languages have nouns and verbs? A fairly recent turning point in addressing these fundamental questions has been to view language as a computational device. This is enabling us to build effective models of how languages are structured so as to empower us with the ability to create meaning; which, in turn, is shedding light, more and more, on who we are. The seminar will explore how natural languages come to create meaning and invite participants to develop their own linguistic analyses through modern logical and computational tools.	категорії: cat - іменник, meow - дієслово. Чи всі мови мають іменники та дієслова? Досить недавнім переломним моментом у вирішенні цих фундаментальних питань став розгляд мови як обчислювального пристрою. Це дає нам змогу побудувати ефективні моделі структури мов так, щоб наділити нас здатністю створювати значення; що, в свою чергу, проливає світло все більше і більше на те, хто ми є. Семінар досліджуватиме, як природні мови створюють сенс, та запрошує учасників розробляти власні лінгвістичні аналізи за допомогою сучасних логічних та обчислювальних інструментів.	
20.	Narrative Negotiations: How do Readers and Writers Decide on What are the Most Important Voices and Values Represented in a Narrative?	Калькування	Narrative Negotiations explores narrative “voice” in a wide range of literary and cultural texts. Narrative voice is a lively dialogue between the author and the reader as they engage in the experience of determining the value and veracity of the narrative: whose story is it anyway? The writer creates the imaginative universe of character, plot, emotions and ideas—she seems to be holding all the cards; but it is the reader who rolls the dice as she draws on her human experience and moral	Наративні переговори досліджують наративний «голос» у широкому діапазоні літературних та культурних текстів. Оповідальний голос - це жвавий діалог між автором та читачем, коли вони беруть участь у досвіді визначення цінності та правдивості оповіді: чия це історія взагалі? Письменниця створює образний всесвіт характеру, сюжету, емоцій та ідей - здається, вона тримає всі карти; але саме читач кидає кістки, спираючись на свій людський досвід та моральні цінності, щоб поставити під сумнів принципи та пріоритети казкаря. Гра	Наративні переговори: як читачі та письменники визначаються з найважливішими голосами та цінностями, що представлені в оповіданні?

values to question the principles and priorities of the storyteller. The game of narrative becomes deadly serious when storytelling confronts issues of colonialism, slavery, racial profiling and gender discrimination. Is the right to narrative restricted to those who have suffered the injustices of exclusion? What is my responsibility as a storyteller—or a reader—if I am a witness to violence, or an advocate against injustice, but my life-story is one of privilege, protection and security? What is the role of the politics of identity or cultural appropriation in determining whose story is it anyway? Throughout the seminar students will be encouraged to draw on their own histories, memories and literary experiences as the enter into the world of the prescribed readings. For the final assessment I hope students will choose critical and creative ways of telling their own stories, or the stories of others who have captured their imaginations. Seminar participants will be required to come to each class with two questions that pose issues or problems based on the texts that are important for them, and may prove to be significant for their colleagues. I will invite members of the group to

розповідей стає смертельно серйозною, коли розповідь стикається з проблемами колоніалізму, рабства, расового профілювання та гендерної дискримінації. Чи обмежується право на розповідь тим, хто зазнав несправедливості відторгнення? Яка моя відповідальність як казкаря - чи читача - якщо я є свідком насильства або захисником несправедливості, але моя історія життя полягає у привілеях, захисті та безпеці? Яка роль політики ідентичності чи привласнення культури у визначенні того, чия це історія? Протягом семінару студентам буде запропоновано спиратися на власні історії, спогади та літературний досвід, коли вони ввійдуть у світ визначених читань. Для остаточного оцінювання я сподіваюся, що студенти виберуть критичні та творчі способи розповіді власних історій або історій інших, хто захопив їх уяву. Учасники семінару повинні будуть приходити до кожного класу з двома запитаннями, які викладають питанная або проблеми, які базуються на основі важливих для них текстів і можуть виявитися важливими для їхніх колег. Я запрошу членів групи поставити свої запитання та розпочати дискусію.

			pose their questions and start a discussion.		
21.	Nietzsche	Транскодування	In his autobiography, Friedrich Nietzsche included a chapter entitled, "Why I Write Such Good Books." While he won't win any prizes for humility, he accurately anticipated the judgment of history: he did write some amazing books. In them, Nietzsche addresses some of the big questions of human existence in an elusive style that continues to resonate with and confound many. Indeed, he has allegedly influenced numerous philosophical schools, among them existentialism, post-structuralism, and deconstruction. More interestingly, he has been considered a promoter of anarchism, fascism, libertarianism, liberal democracy, and (incredibly) socialism. Nietzsche has always been of special interest to young people who have often appreciated the irreverence and freshness of his thought, as well as the often very high literary quality of his writing. In this seminar, we explore Nietzsche's moral and political philosophy with emphasis on the themes he develops in his best-known and most accessible work, The Genealogy of Morality. Here he asks fundamental questions regarding how	У своїй автобіографії Фрідріх Ніцше включив розділ під назвою “Чому я пишу такі гарні книги”. Хоча він не виграє жодної премії за покірність, він точно передбачив судження історії: він написав кілька дивовижних книг. У них Ніцше звертається до деяких великих питань людського існування у невловимому стилі, який продовжує резонувати та бентежить багатьох. Справді, він нібито впливав на численні філософські школи, серед них екзистенціалізм, постструктуралізм та деконструкція. Що ще цікавіше, його вважали пропагандистом анархізму, фашизму, лібертаріанства, ліберальної демократії та (неймовірно) соціалізму. Ніцше завжди представляв особливий інтерес для молоді, яка часто оцінювала неповажність і свіжість його думок, а також часто дуже високу літературну якість його твору. У цьому семінарі ми досліджуємо моральну та політичну філософію Ніцше з акцентом на теми, які він розробляє у своїй найвідомішій та найдоступнішій праці «Генеалогія моралі». Тут він задає фундаментальні питання щодо того, як ми дійшли до моральної системи, корінням якої є самозречення та цнотливість (серед іншого). Однак ми також прочитаємо кілька інших творів Ніцше, і зробимо це хронологічно, весь	Ніцше

			we came to a moral system rooted in self-denial and chastity (among other things). However, we also read several other of Nietzsche's works, and do so chronologically, all the while being guided by his autobiographical reflections on these books. The other works include The Birth of Tragedy, The Gay Science, and Thus Spoke Zarathustra.	час керуючись його автобіографічними роздумами про ці книги. Інші роботи включають «Народження трагедії»; «Гей-наука»; та «Так говорив Заратустра».	
22.	Reading the Novella: Form and Suspense in Short Fiction	Конкретизація	Short enough to read in a single sitting, but more complex and absorbing than short stories, novellas give us some of our most intense reading experiences. Indeed, many of the enduring classics of world literature, from Melville's Benito Cereno to Tolstoy's The Death of Ivan Ilich, take advantage of the novella's compression and acceleration of plot - features that are also suited to horror, mystery, and other forms of genre fiction. In this seminar, we will read some of the great masters of the novella form, including Henry James, Leo Tolstoy, Thomas Mann, Alice Munro, Katherine Anne Porter, and James Joyce, as well as other examples from around the world, including Eastern Europe, China, and Japan. Readings of 50-125 pages a week (all of it in English) will allow us to work closely with some	Досить короткі для читання за один присід, але більш складні та захоплюючі, ніж новели, повісті дають нам деякі з наших найінтенсивніших читацьких переживань. Дійсно, багато стійких класиків світової літератури, від Беніто Церено Мелвіла до Смерті Івана Ілліча Толстого, використовують компресію та прискорення сюжету новели - особливості, які також підходять для жахів, таємниць та інших жанрових форм фантастика. На цьому семінарі ми прочитаємо деяких великих майстрів форми новел, зокрема Генрі Джеймса, Лева Толстого, Томаса Манна, Еліс Манро, Кетрін Енн Портер та Джеймса Джойса, а також інші приклади з усього світу, зокрема Східного Європа, Китай та Японія. Читання 50–125 сторінок на тиждень (усі англійською мовою) дозволить нам тісно співпрацювати з деякими класиками сучасної художньої літератури, опускаючись до рівня вибору слова та	Читання новел: форма та невирішеність у коротких оповіданнях

			classics of modern fiction, going down to the level of word choice and sentence structure, but we'll also consider the way authors build and sustain suspense, the different forms of narrative resolution, and other questions of plotting and structure. We will also talk about how to get the most out of your weekly reading experiences. I'll ask you to set aside solitary time for your reading each week and, as far as possible, to read each novella in just one or two sittings. You'll keep a reading journal, including 2-3 pages of unstructured writing each week; a number of short papers, including creative assignments, will help you understand the choices made by authors as they shape their stories for this most demanding and exciting of fictional forms	структури речень, але ми також розглянемо спосіб побудови авторів і підтримувати напруженість, різні форми вирішення розповіді та інші питання побудови сюжету та структури. Ми також поговоримо про те, як максимально використати ваш щотижневий досвід читання. Я попрошу вас кожного тижня виділяти окремий час на читання і, наскільки це можливо, читати кожну повість лише за один-два рази. Ви будете вести журнал читання, включаючи 2-3 сторінки неструктурованого письма щотижня; ряд коротких робіт, включаючи творчі завдання, які допоможуть вам зрозуміти вибір авторів, коли вони формують свої історії для цієї найвибагливішої та захоплюючої вигаданої форми.	
23.	Reading Tolstoy's War and Peace	Калькування+ транскодування	Leo Tolstoy's massive masterwork War and Peace (1865-69) is a magnificent work of art by a world-class writer tackling life's "big questions." It is also a great read! Over the course of a semester, we will give this nineteenth-century novel the time and attention it deserves. We will read War and Peace closely, while comparing two different English-language translations, exploring cultural and historical context, artistic	Масовий твір Льва Толстого «Війна і мир» (1865-69) - це чудовий витвір мистецтва письменника світового класу, який вирішує «великі питання» життя. Також воно дуже гарне до прочитання! Протягом семестру ми приділятимемо цьому роману XIX століття час і увагу, яких він заслуговує. Ми уважно прочитаємо Війну і мир, порівнюючи два різні англомовні переклади, досліджуючи культурний та історичний контекст, мистецьку біографію, історіографію, роман як	Читання «Війни і миру» Толстого

			biography, historiography, the novel as a literary form, literary language, issues in translation, interpretive paradigms, and potential new ways of reading. We will trace the changing interpretative approaches to War and Peace from the 1860s to the present. How does the pacing of the novel relate to nineteenth-century reading and publishing practices? To nineteenth-century conceptions of time, space, narrative, and genre? What are the problematic distinctions between history and literature that the novel raises? We will also consider the significance of the Napoleonic wars (1803-1815) in Russian history and the broader pan-European cultural legacy of this period, including literature, art, and architecture.	літературну форму, літературну мову, проблеми перекладу, інтерпретаційні парадигми та потенційні нові шляхи читання. Ми прослідкуємо змінні інтерпретаційні підходи до війни та миру з 1860-х років до наших днів. Як стимуляція роману пов'язана з практикою читання та публікації XIX століття? До уявлень про час, простір, розповідь та жанр XIX століття? Які проблемні відмінності між історією та літературою порушує роман? Ми також розглянемо значення наполеонівських війн (1803-1815) у російській історії та ширшу загальноєвропейську культурну спадщину цього періоду, включаючи літературу, мистецтво та архітектуру.	
24.	Zombies and Spirits, Ghosts and Ghouls: Interactions between the Living and the Dead	Калькування	Virtually all the cultures and religions of the world, from ancient to contemporary times, have teachings and rituals about death. In this seminar we will deal with a subset of this very large topic, namely, the relationship of the living and the dead. The dead are often depicted as still living in some way and still in communication with us and our world. Are they friendly or hostile? Beneficent or malevolent? Think "undead" and "zombie" versus "saint"	Практично в усіх культурах і релігіях світу, починаючи з найдавніших і до сучасних часів, існують вчення та ритуали про смерть. На цьому семінарі ми розглянемо частину цієї дуже великої теми, а саме, стосунки живих і мертвих. Мертвих часто зображують такими, що вони живуть якимось чином і все ще спілкуються з нами та нашим світом. Вони доброзичливі чи ні? Благодійні чи зловтішні? Подумайте "неживий" і "зомбі" проти "святого" та "янгола". У цьому семінарі ми розглянемо деякі незліченні	Зомбі та духи, привиди та вовкулаки : взаємодія між живими та мертвими

and "angel." In this seminar we will look at some of the myriad ways that religions and cultures conceive of the relationship of the living with the dead. We the living care for the dying and the dead, and hope that the dead will care for us, but how this works exactly is the subject of much speculation. American secular culture, at least in its cinematic expression, has a vigorous belief in the afterlife, especially in having denizens of the afterlife, in the form of zombies, ghosts, and poltergeists, intrude on the world of the living. In our seminar we will survey this rich set of themes as expressed in literature, art, music, cinema, and philosophy.

способи, якими релігії та культури уявляють стосунки живих із мертвими. Ми, живі, дбаємо про вмираючих і мертвих, і сподіваємось, що мертві будуть піклуватися про нас, але те, як саме це працює, є предметом багатьох спекуляцій. Американська світська культура, принаймні у своєму кінематографічному вираженні, енергійно вірить у потойбічний світ, особливо в те, що жителі потойбічного світу у вигляді зомбі, духів та привидів вторгаються у світ живих. На нашому семінарі ми розглянемо цей багатий набір тем, виражених у літературі, мистецтві, музиці, кіно та філософії.